

Книга 3—4 (73—74)

A detailed map of Bulgaria, labeled "БУЛГАРИЯ" at the top. The map shows the country's borders with neighboring states: "СЪРБИЯ" (Serbia) to the west, "ГЪРЦИЯ" (Greece) to the south, and "ТРАКИЯ" (Thrace/Turkey) to the east. To the southeast is the "БЪЛО МОРЕ" (Black Sea). Numerous cities and towns are marked with dots and labeled in Cyrillic, including Preshevo, Kumanovo, Skopje, Gostivar, Veloso, Shiplo, Pechovo, Berozo, Nevrokopol, Melniko, Petricho, Dobricho, Yambol, Kavala, Odrin, Burgas, Sliven, Razlog, Ruse, Vidin, and many others. A circular stamp in the upper right corner contains the text "9-V.83".

ИЗДАНИЕ НА ИЛИНДЕНСКАТА
ОРГАНИЗАЦИЯ

БИБЛИОТЕКА НА Б. З. БАНКА

Съ дър ж а н и е:

1. Дебъръ — стих. отъ Любомиръ Бобев ски.
2. IX редовенъ конгресъ на Илинденската организация.
3. Екзархъ Иосифъ I за задачитъ на Екзархията следъ 1878 година.
4. 35-годишниятъ юбилей на Войданъ Чернодрински.
5. Нашата борба — отъ Хр. Шалдевъ.
6. Градъ Битоля — съобщава Ил. Ивановъ.
7. За нашитъ солунски книжарници — съобщава Христо Шалдевъ.
8. Мехди бей и охридската болница — отъ Н. К. Майски.
9. Четническото движение въ Охридско — отъ Антонъ Кецкаровъ.
10. Политически събития презъ първото тримесечие на 1936 година — отъ Д. Ризовъ.
11. Отчетъ на Ръководноло тѣло на Илинденската организация за времето отъ 1. X. 1933 до 1. IV. 1936 год.

МАКЕДОНСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА-СОФИЯ

ул. Мария Луиза № 14, телефонъ 420 и 52-27

БАНКАТА е основана презъ 1925 год. отъ 77 души членове-основатели съ запасенъ дѣловъ капиталъ **173,000 лв.**

На 1 януарий т.г. членоветъ-кооператори възлизатъ на **4200** въ това число и 35 колективни членове — почти всички македонски благотворителни братства въ София.

Банката обслужва своитъ членове-кооператори съ кредити въ форма на краткосрочни заеми, скonto на търговски ефекти, текущи смѣтки срещу поръчителство на две лица, текущи смѣтки срещу залогъ на бѣжански облигации при най-износни лихви, открива кредити за издаване гаранционни удостоверения, инкасира полици и извършва преводи на суми за всички градове и по-голѣми села въ Царството при минимална комисионна.

Банката приема влогове: срочни — съ срокъ отъ 1—5 години, спестовни, детски съ касички, отпускани безплатно, безсрочни и специални спестовни съ срокъ 5 — 10 — 15 и 20 години по книжки, на които седмично се облепватъ спестовни марки отъ специални инкасатори при най-износни лихви.

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: ХРИСТО ШАЛДЕВЪ

Редакция и администрация: ул. Пиротъ, № 5, телеф. 19-32

Годишенъ абонаментъ за Царството — 120 лв., за Европа — 200 лв., за Америка — 2 долара, Отдѣленъ брой 15 лв

Списание е одобрено отъ Министерството на Народн. Просвѣщение съ окржнo № 40,358 отъ 28 XI. 1933 г.

ILLUSTRATION d'„ILINDEN“ Redaction et administration: rue Piro, 5. — Sofia, Bulgarie

Д е б ъ р њ

Ти утро сребролико и слънце на възходъ
Си, Лебъръ, градъ стариненъ и съ искренъ си народъ,
Що своето обича и скланя си чело
Предъ бащини завети и родното дѣло!

Отъ далнинитѣ сини те гледа тжно Шаръ,
Надежда той ти праща като на скжпъ другаръ,
А Стогово съ горчиви налѣни е очи,
Вицарица чело си навжсила, мълчи!

Сцена изъ драмата „Македонска кървава сватба“ — Заграбването на Цвѣта

Потокъ отъ чувства блика отъ твойта плодна грѣдь,
Къмъ новата Голгота презъ тебъ се вие пжтъ,
Пжтъ кървавъ и страдаленъ, защото твоя блѣнъ
Възторженъ е — да бждешъ свободенъ следъ черъ день!

Смрачено е небето и буря вие съ бѣсъ
И мълнии се носятъ надъ тебе съ ужасъ днесъ,
Защото ти непадашъ съ духътъ си гордъ, великъ
Предъ вражитѣ злосторства и дивиятъ имъ викъ!

На вѣрата си чиста и свѣтла, съ буенъ пламъ
Не измѣни, защото отъ низостъ те е срамъ; —
Народността си, граде, високо оцени —
И устремно се носишъ къмъ ведри бжднини!

А Радика пѣлива и бистра, съ шумъ голѣмъ
Тече и те разхлажда, за робския яремъ
Плачевни пѣсни пѣе и гони Черни Дринъ,
По волность що блѣнува, като сиракъ саминъ!

Ти, Дебъръ, се гордѣешъ съ най-славни синове,
Духътъ имъ смѣлъ и огненъ що свобода кове,
Закрачили съ възпѣви по своя пжтъ трѣнливъ
И свършили си днитѣ срѣдъ подвигъ най-красивъ!

Герои все чувовни, войводи съ две сърдца
Отъ твойта мощъ изгрѣха катъ палнати слънца; —
И вождове духовни ти даде ни съ любовъ,
Въ очаквине да чуемъ най-близкиятъ имъ зовъ!

Чаровната носия — вълшебен сън, джга,
Тъй гиздава, омайна, на кръшната снага
Що царственостъ придава, е твоя радост, честъ,
Съ която се гордѣемъ и славимъ широмъ днесъ!

И гостъ когато идва къмъ твоя скъпъ чертогъ,
Той вижда отдалече, че щедростъта си Богъ
Надъ тебъ излълъ е. Дебъръ, — и тая благодатъ
Я чувствува дълбоко и беденъ и богатъ!

„Вѣнецъ“ и „Спилюе“ споменъ повдигатъ въ назиданъ милъ,
Отъ ранчкото вино тозъ, който не е пилъ,
Отъ вино не познава, — божественъ е нектаръ,
Що младитѣ подлудва, — младъ прави всѣки старъ!

Легендата вѣковна за Спилювския мостъ,
Вразитѣ що срутиха, на учени и простъ
Нашепва за дълга му упазенъ все тъй святъ:
Да търси равностѣтка отъ хищенъ, подълъ братъ!

А крепостъта духовна — Бигорски манастиръ,
Що въ пазвата си крие, е съ вѣкове безспиръ
Съзнание вредъ прѣскалъ и будилъ съ трепетъ свѣсть —
Да бждешъ съ воля твърда, да бранишъ родна честъ!

Могъществото будно, що търнени вѣнци
Изплете за главитѣ на нашитѣ момци,
Тѣ вдигна до звездитѣ и смаяния взоръ
Къмъ тебе бѣ отправенъ отъ робския просторъ!

Градинитѣ ти китни съ натегналъ вкусенъ плодъ,
Подъ стрѣхитѣ старинни кипяшъ красивъ животъ,
И лозницитѣ кждри и златната ти пѣсенъ...
Унили сж, защото танцъ вие вихъръ бѣсенъ!

А тоя танцъ се вие и кърши съ дива стрѣвъ,
Лицето му безумно опръскано е съ кръвъ;
Ще секне той, когато се вдигнемъ до единъ
И литнеме въ борбата ний съ пълкения синъ...

Въ сияние те вждамъ, надъ тебе огненъ кръстъ
Високо се издига, на него съ черна мѣстъ
Е свободата твоя пригвоздена отъ врагъ,
Надвесилъ се надъ тебе катъ гарвани орлякъ!

Зора ще сипне ярка и твойтѣ красоти,
И твойта хубостъ дивна, завети и мечти
Ги възкресене чака и день за новъ възходъ,
День съ жажда що се чака отъ цѣлия народъ!

Любомир Бобевски

IX. редовенъ конгресъ на Илинденската организация

Деветиятъ редовенъ конгресъ на Илинденската организация се състоя на 18 и 19 априлъ т. г. въ салона на Македонския домъ въ София.

Въ присѣдствието на г. г. делегатитѣ и гоститѣ председателтъ на Ржководното тѣло г. Лаз. Томовъ съ подходяща речъ откри конгреса и предложи на най-стария отъ присѣдстващитѣ илин-

жи и конгресътъ единодушно избра за конгресно бюро: г. г. П. Ацевъ — председателъ, Кирилъ Христовъ — подпредседателъ, а за секретари: Хр. Настевъ, Ст. Аврамовъ и Наумъ Василевъ. Въ комиситѣ пъкъ се избраха: Ал. Развигоровъ, Стр. Карановъ, Хр. п. Стефановъ — за провѣрка на пълномощията; Д. п. Пандовъ, Хр. Танушевъ, А. Пировски и Хр. Шалдевъ — за измѣнение на устава и правилника на посмъртната каса; Ант. Кецаковъ, Тр. Коновъ и Г. Бѣлевъ — за изготвяне бюджетно-проекта и Н. Кировъ, Хр. Настевъ и М. Матовъ — по исканията на илинденци.

Председателтъ на бюро-то прочете дневния редъ на IX редовенъ конгресъ, а именно: 1. Отчетъ на ржководното тѣло и контролната комисия; 2. Дебати по отчетитѣ; 3. Измѣнение на устава и правилника на посмъртната каса; 4. Разни и 5. Изборъ на 5-ма членове за ново Ржководно тѣло.

Даде се дума на председателя на Ржководното тѣло г. Лаз. Томовъ, който прочете отчетитѣ за 1933/34, 1934/35 и за месецитѣ X, XI, XII 1935 и I, II и III отъ 1936 г. Прочете и писмата на Ржководното тѣло до съответнитѣ мѣста за исканията на илинденци.

Следъ това даде се думата на г. г. делегатитѣ да

Бюро на IX. редовенъ конгресъ на Илинденската организация. (Отъ лѣво на дѣсно): Ст. Аврамовъ, секретаръ; Хр. Настевъ, секретаръ; П. Ацевъ, председателъ; Кир. Христовъ, подпредседателъ и Наумъ Василевъ, секретаръ.

денци, Негово всеблагоевейсто икономъ Тома Николовъ да благослови работата на конгреса и предложи 5-ма отъ делегатитѣ за конгресно бюро.

Следъ прочитането на молитвата и казанитѣ подходящи думи негово всеблагоевейство предло-

се изкажатъ по докладитѣ. Взеха думата: Н. Кировъ — Видинъ, М. Пасковъ — Плѣвенъ, Стр. Карановъ — Кюстендилъ, П. Ацевъ — Пловдивъ и К. Христовъ — София. Дебатитѣ бѣха обективни и се водиха спокойно, обширно, като се благодари за проя-

вената дейност. Всички говоривши одобриха отчетитъ и конгресът единодушно реши: „Освобождаватъ се отъ отговорностъ Ржководното тѣло и Контролната комисия за отчетния периодъ — за времето отъ 1. X. 1933 г. до 1. IV. 1936 г.“.

Съ това се привърши работата на конгреса презъ 18 априлъ.

Презъ втория денъ — 19 априлъ докладваха комисии-тѣ. По пълномощията докладва г. Ал. Развигоровъ и изтъкна, че 29-тѣ делегати иматъ редовни пълномощия.

Предвидъ на това, че презъ това време предстоеше да се отслужи панихидата за смъртта на загиналия илинденецъ-войвода полковникъ А. Янковъ, по предложения на председателя на бюрото, почете се паметта на починалия съ ставане на крака и се избра петочленна комисия, която да представлява конгреса на панихидата.

Прочете се и писмото на общогражданския комитетъ по изграждане на паметника на покойния илинденецъ „Полковникъ Борисъ Дранговъ“ и се вмѣни на настоятелствата на провинциалнитѣ дружества да съдействуватъ за събиране на сръдства за целта. Прочетоха се и всички постъпили поздравления отъ разни патриотични организации, братства и лица.

Преди да се докладватъ измѣненията на устава и правилника, варненскиятъ делегатъ г. Хр. Настевъ прочете рефератъ за основитѣ, върху които трѣбва да почиватъ измѣненията на правилника на благотворителната посмъртна каса.

Конгресътъ реши бждещето Ржководно тѣло да се занимае съ предложенията му.

Г. Хр. Шалдевъ докладва за измѣненията въ устава и благотворителната посмъртна каса, които се приеха членъ по членъ.

Г. Н. Кировъ докладва проекто-резолюцията за исканията на илинденци, които по дѣла и изпълненъ дългъ сж народни поборници. Резолюцията се прие, както бѣ докладвана, като на комисия, която ще я поднесе, се вмѣни въ дългъ да обясни по-обстойно исканията на илинденци.

Отъ страна на финансовата комисия докладва проекто-бюджета г. Тр. Коновъ и съ малки измѣ-

нения се прие, както бѣ докладванъ. За останалитѣ деветъ месеци на 1936 г. предвижда се 226,700 лв. приходъ и толкова разходъ, като се дадоха общи директиви за бждащата дейностъ. Ржководното тѣло и настоятелствата на провинциалнитѣ дружества

Делегатитѣ на IX редовенъ конгресъ на Илинденската организация.

се задължаватъ да съдействуватъ за засилване касата на организацията.

Следъ изчерпването на точка разни, въ която се разрешиха представенитѣ отъ Р. тѣло конкретни въпроси, пристѣпи се къмъ изборъ на 5-ма членове за новото Ржководно тѣло, съгласно чл. 28 отъ устава. Изборната комисия предложи и конгресътъ избра следнитѣ лица: Д. п. Пандовъ, Антонъ Кецкаровъ, Лаз. Киселинчевъ, Дим. Спространовъ и М. Матовъ.

Конгресътъ се закри кжсно вечерта съ речъ отъ председателя на бюрото, а отъ името на новоизбранитѣ говори г. Д. п. Пандовъ.

На 26. того се свика общо събрание на софийското дружество „Илинденъ“, въ което, следъ доклада за работата на конгреса, се избраха още двама членове за новото Ржководно тѣло, а именно: г. г. Лазаръ Гошевъ и Дим. Лазаровъ. Така избранитѣ на 29. того се конституираха, както следва: г. г. Дим. п. Пандовъ — председател, Миланъ Матовъ — подпредседател, Дим. Спространовъ — секретаръ, Антонъ Кецкаровъ — касиеръ и съветници: Лазаръ Киселинчевъ, Лаз. Гошевъ и Дим. Лазаровъ.

Екзархъ Иосифъ I за задачитѣ на Екзархията следъ 1878 година

II

Въ усилията си да се закрепятъ и да разшири ведомството си, Екзархията не е пренебрегнала дълга си да се благоустрои вътрешно, да устрои и подведомственитѣ си общини. Нейното благоустройство е вървѣло бавно, а зрѣяло и зрѣе съобразно съ зрѣнето и наикването на паството. На пръвъ планъ Екзархията е гледала да придобие паство и ведомство, а на второ мѣсто държала за админи-

стративнитѣ формули. За организация може да се говори тамъ, дето има устроени епархии, привързано и убедено паство. Екзархията придобива паството си постепенно, и въ проникванитѣ центрове не може да приложи изведнажъ формитѣ на Екзархийския уставъ касателно общинитѣ.

Преди всичко уставътъ е творение на друго време, други условия и други тенденции. Творцитѣ му не могли да предвидятъ фазитѣ, презъ които е

било сждено да мине черковното дѣло въ смѣсенитѣ епархии. Тѣ иматъ предвидъ Екзархия съ епархии чисти и организирани, а не Екзархия, която воюва въ всѣка махала, въ всѣки градъ и село съ българи гъркомани, българи унйати, българи сѣрбомани и която кжса и събира подъ ведомството си кжща по кжща. Развитието на черковното дѣло въ предѣлитѣ на днешното княжество преди войната сжщественно се различава отъ това въ мѣсенитѣ епархии на вилаетитѣ: въ княжеството имаше благоустроени епархии, преди още да се създаде Екзархия, когато въ по-големата частъ на вилаетитѣ сѣз-

сѣрбомани. Най-утешителното е, че сѣрбоманитѣ постоянно намаляватъ — сѣзнаватъ заблуждението си и, макаръ и бавно, минаватъ къмъ екзархиститѣ. Такова преминаване се прояви напоследъкъ дори и въ центрове като Куманово и Тетово, дето сѣрбската пропаганда смѣта себе си силна. Това утешително явление може да се използва съ силната борба, която активно се води съ пропагандата въ всички посоки на епархията. Отъ 3—4 години насамъ частъ отъ гъркоманитѣ въ Воденъ, Дойранъ и Енидже-Вардаръ се отцепиха и обявиха за сѣрбомани. Такива въ първия градъ има 15, въ втория — 20, а въ третия — 30 кжщи. Още по-големо е дробенето въ селата на нѣкои каази. За примѣръ може да се посочи Гевгелийската кааза: с. Богданци състояше отъ 398 кжщи българи, брой 175 екзархисти, 185 гъркомани, 20 сѣрбомани и 18 унйати; с. Стояково състояше отъ 211 български кжщи брой 150 екзархисти, 45 гъркомани, 15 сѣрбомани и 1 унйатска. Такива сж и селата Гърчища, Богородица, Мачуково и пр. При такива условия най-добрата организация е осждена на несполука.

Едва ли е имало общини, членовѣтъ на които да сж избирали отначало по такива начини, както

Екзархията въ Орта-Къой — Цариградъ.

даването на епархии почва отъ махали и села, разпростира се на градове и каази и, подиръ дълга усиленна борба съ българи гъркомани, съ Патриаршия, пропаганди, бойове и официални власти, достига се до епархия. Отъ 1880 г. и до днесъ Екзархията се намира въ постоянна война и, както е обикновено въ воено време, формитѣ и законитѣ, добри и ползотворни за мирно време, се суспендиратъ, като такива, които пречатъ на завоевателнитѣ цели. Въ всѣки центъръ, дето прониква, Екзархията на първо време си служи съ временни разпоредби, често такива, каквито свара на мѣстото. Това се налага особено въ центрове, дето българитѣ екзархисти въ сравнение съ българитѣ патриаршисти сж малцинство. Такива центрове има доста, такива сж градоветѣ Леринъ, Воденъ, Енидже-Вардаръ, Дойранъ, Демиръ-Хисаръ, Сѣръ, Гюмюрджина, Димотика и пр. Печалното е, че числото на екзархиститѣ въ повечето такива центрове не расте: колко екзархисти се обявили отначало, толкова си оставатъ. Раздѣлени отначало на българи екзархисти и патриаршисти, дветѣ страни замръзватъ и оставатъ като ледени канари. Въ Леринъ отъ 543 български кжщи екзархисти сж 93; въ Воденъ отъ 1235 български кжщи екзархисти сж 450 кжщи; въ Енидже-Вардаръ отъ 700 български кжщи екзархисти сж 310; въ Дойранъ отъ 389 български кжщи екзархисти сж 259; въ Демиръ-Хисаръ отъ 170 български кжщи екзархисти сж 10 кжщи; въ Сѣръ отъ 1,045 български кжщи екзархисти сж 45 кжщи; въ Баракли Джумая отъ 443 български кжщи екзархисти сж 27 кжщи. Съвсемъ противоположно явление представляватъ Скопската епархия — въ нея патриаршиститѣ сж

подведомственитѣ на Екзархията. До 1896 г. почти всѣки градъ, дето не е приложенъ ферманътъ, имаше своя изборна система: въ едни избиратели биваха само еснафитѣ, въ други — само първенцитѣ, въ трети — енорияшитѣ, въ четвърти въ изборитѣ участваха представители и отъ селата, въ пети пъкъ, дето нѣма българи, като Костуръ и Мелникъ, избиратели и избираеми бѣха и сж представители отъ селата. Презъ 1896 год. тази аномалия се премахна, състави се привремененъ правилникъ за изборитѣ на общинитѣ и тѣхнитѣ функции. Правилникътъ се държи строго въ духа и буквата на устава въ свръзка съ новитѣ нужди и условия. Сжщиятъ правилникъ урежда и избора на черковнитѣ и училищни настоятелства. По-рано не можеше да се предприеме това: организацията трѣбваше да се предшества съ официално признаване правата на Екзархията да урежда училищата, черквитѣ си въ мѣста, дето ферманътъ не е приложенъ. Това, както се забележи по-горе, се сполучи съ привилегиитѣ, които презъ 1894 г. Екзархията извоюва за българскитѣ училища. По тия привилегии, общинскитѣ председатели се припознаватъ за официални екзархийски представители по училищни и официални черковни работи.

Въ епархиятъ, дето ферманътъ е приспособенъ, екзархийскитѣ уставъ е приложенъ изцѣло, съ изключение на *третата му частъ* — за дажбитѣ, които ще се събиратъ отъ християнитѣ на вѣнчило. Въ всички епархии има епархиални и казалийски смѣсени съвети съ административни и сждебни функции, каквито предвижда уставътъ. Колкото за дажбитѣ на вѣнчило, т. е. за владищината, архие-

реитъ въ вилаетитъ намиратъ, че при деморализацията, която разнитъ пропаганди сѣятъ между простодушното население, опасно е да се предприеме какъвъ и да било опитъ; тѣ се страхуватъ, и основателно, че пропагандитъ, които дирятъ успѣха си въ деморализацията, ще се възползуватъ отъ почина да изтудятъ неукналото още въ народността си население. По тази точка Екзархията още не е взела окончателно решение и ще се опита да сондира наново архиереитъ. Тя мисли, че е време да се направи опитъ особено въ нѣкои епархии. Това се налага по много съображения. Преди всичко благочестивото население трѣбва да се възпитава постепенно въ длъжността къмъ черквата и себе си: то трѣбва да поддържа драговожно пастиритъ, които се грижатъ за душата му и пазятъ вѣрата и народността му, и за училищата, които просвѣщаватъ челятъта му. Кога жертвува самоволно за тия фактори, то обезпечавя бждещето си, издига се въ собственитъ си очи, издига се въ очитъ на свѣта. Съзнателнитъ жертви ще го направятъ гордо и недосежно, то ще се погнуши отъ услугитъ и срѣдствата на пропагандитъ и съ негодувание ще почне да гони апостолитъ имъ изъ градоветъ и селата. Съзнателнитъ жертви иматъ и друго значение и мощъ: тѣ ще убедятъ свѣта, че Екзархията не е пропагандно учреждение, а плътъ отъ плътъта на народа, който я сътворилъ. Преди войната никой не можеше да упрекне Екзархията, че е агентъ на пропаганда, защото тя имаше тогава и душата, и сърдцето, и кесията на паството си. Най-силниятъ за зрѣлостта на българитъ въ вилаетитъ ще бже факта, кога поематъ да подържатъ пастиритъ и учителитъ си. Въ нѣкои части на вилаетитъ подобна зрѣлостъ почва да се проявява: въ Лозенградския санджакъ българитъ подържатъ сами не само училищата си, но и духовното си управление; сжщото е отчасти и въ каазитъ Мустафашийска, Ахж-Челебийска, Гюмюрджинска, Скеченска, Деде-Агачка, на Одринския вилаетъ. Подобно утешително явление се забелѣзва и въ Сѣрския санджакъ, Солунския вилаетъ: въ Разложката кааза българитъ сами подържатъ училищата си; сжщото може да се каже за българитъ въ каазитъ Неврокопска, Г.-Друмайска, Мелнишка, Петричка и Демиръ-Хисарска и др.

Младенъ п. Костовъ
отъ с. Лѣсковъ, Мъгленско, първиятъ български учителъ отъ сжщото село

Опитътъ да се събира владищина трѣбва да се предшествува отъ другъ — населението да поеме да поддържа само училищата си. Отъ тоя опитъ лесно ще се мине къмъ втория — сжщото население да си наложи морални и материални жертви да поддържа своитъ архиереи и тѣхнитъ управления. Екзархията има въ плана си да направи опитъ за подържането на училищата. Този опитъ ще става

последователно и на първо време въ мѣста, дето благочестивото население е по-зрѣло и достатъчно жилаво да пази вѣрата и народността си отъ една страна, а отъ друга, по-заможено и готово да си наложи жертви за училищата. Съ тая целъ Екзархията предприе напоследъкъ да изучи черковнитъ и училищни приходи въ всички села и градища на вилаетитъ. По този начинъ Екзархията, се надѣва да срѣщне подкрепата не само въ родолюбивитъ първенци, но и въ самата интелигенция, излѣзла изъ училищата въ вилаетитъ. Тя има всичкото право да очаква, че интелигенцията, възпитана въ

Празднуване Св. Св. Кирилъ и Методий въ с. Саракиново.

народенъ духъ и проникната отъ длъжноститъ, които ѝ налага родолюбието и добре разбираня патриотизмъ, ще поеме идеята ще я разпространи най-широко въ народа, като ще го убеди да си наложи морални и материални жертви за своята вѣра, народностъ и просвѣта.

Белѣжкитъ въ тая частъ трѣбва да се завършатъ съ най-сжществения и жизненъ за благоустройството на Екзархията въпросъ — съ въпроса да се снабди, съгласно височайшия императорски ферманъ, съгласно 39-ия членъ на Търновската конституция и черковнитъ канони, съ Синодъ и смѣсенъ съветъ. Съзнаващо дълбоко това свое право, Екзархията е смѣтнала за свой священный дългъ да го рекламира въ Цариградъ и въ София предъ респективнитъ правителства, като е искала отъ едното, съгласно фермана, 39 чл. на Конституцията и черковнитъ канони, да ѝ се разреши да сформира Синодъ, а отъ друга — да подкрепи усилията ѝ съ лична и официална намѣса. За съжаление, благодатната и патриотична мисль за духовното единство на всички българи, прокарана отъ творцитъ на Търновската конституция, се намира отъ В. Порта вредна за интереситъ на империята. Повдиганъ и третиранъ въ разни времена и при разни случаи, въпросътъ, при всичката готовност на Княжевното правителство, оставалъ за дветъ правителства неразгледанъ и неразрешенъ, а за Св. Синодъ и Екзархията — тежъкъ и непоносенъ, за който отговорността е обща. Касае се да се приложи въ предѣлитъ на турската империя единъ членъ отъ фермана и Търновската конституция, можеби най-мѣдрия и най-патриотичния. Кога е редактиранъ

тоя членъ, пренебрегната е практичната страна, която и днесъ е „каменъ претокновения“ за черква и правителство. Усилията на Св. Синодъ, на Екзархията и на Княжеското правителство да се разреши този въпросъ, презъ какви фази е миналъ той и де се спрѣлъ — всичко това добре е познато на Св. Синодъ отъ преписката, размѣнена между него и Екзархията, отъ една страна, и между Княжеското правителство и Екзархията, отъ друга.

III.

Въ изложението отъ 1897 г. е очертана на кжсо програмата за бждащата дейность на Екзархията.

Черквата въ гр. Паланка.

Такава програма се налага само по себе си като учреждение което (сега) има подведомството си 700,000 българи, Екзархията често бива отрупвана съ текущи работи, които заслоняватъ съществения въпроси и я отклоняватъ отъ задачата ѝ. При строго опредѣлена програма и планъ капиталнитъ въпроси стоятъ на първо мѣсто и не се жертвуватъ за дребнави. Още въ началото на 1897 год. Екзархията се залови да изпълни програмата си. За прегледность ето точка по точка програмата, постигнатото по всѣка точка и мжнотиитъ, които е срещала.

1. Първото нѣщо, което Екзархията си предначерта, бѣ да добие берати за епархиитъ Пелагонийска, Дебърска, Струмишка, Полянинска и Мелнишка. Тѣзи епархии, както личи въ горепоменатото изложение, отговаряха на всички качества и условия, каквато изисква фермана. Още на 1 ноември 1896 год. Екзархията подаде на Негово Височество великия везиръ такриръ, въ който рекламира правото на българската черква и население върху споменатитъ епархии. Като напомни такриритъ си до министра на изповѣданията отъ 8 мартъ и 20 юний 1895 г. и 20 юлий с. г., въ които се искаха берати за иститъ епархии, Екзархията настоя най-енергично да се издадатъ по-скоро предметнитъ берати, та да се удовлетвори едно справедливо и законно желание на стотина хиляди бъл-

гари — да видятъ Императорския ферманъ възстановенъ, насилствено отнетитъ имъ отъ Патриаршията черковни правдини възвърнати, религиозната свобода и самоуправление въ духовнитъ имъ работи гарантирана, черквитъ и училищата имъ ненасилвани, езика, народността. вѣрата, съвестята имъ респектирани. Презъ 1897 и 98 година Екзархията поднови постѣпкитъ си; тѣзи постѣпки се подкрепиха и отъ Княжеското правителство. Въ помощ доде и гръко-турската война, която въ началото сериозно заплаши Империята. Тази война, краятъ и размѣритъ на която не можеха да се предвидятъ, направи Ялдѣза по-мекъ, по-вежливъ и по-внимателенъ къмъ България, а езикътъ на българското правителство по-решителенъ и по-внушителенъ.

Подиръ дълги преговори и уморителни лутания, Ялдѣзътъ обеща да даде исканитъ отъ толкова години петъ берата. За съжаление и въ този случай не устоя на думитъ си: подиръ първитъ успѣхи на гръцката граница, Ялдѣзътъ намали бератитъ на три и кога да ги даде, направи всичко да се изпълне отъ обещанието си. Познато е добре на Св. Синодъ какъ се взеха тритъ берати — бератитъ за Пелагонийската, Дебърската и Струмската епархии; тѣ се изтрѣгнаха почти силомъ. Следъ като се дадохъ бератитъ, Портата по внушение отъ Двореца употреби традиционата си тактика: всѣко дадено да обезцени и, ако е възможно,

сѣвсемъ да унищожи. Въ Империята има едно правило, о което всички държавни мже скруполно се придържатъ: преди да се даде нѣщо, предначертаватъ планъ, какъ да го омаловажатъ и унищожатъ даденото. Примѣри има много.

Най-пресенъ примѣръ представляватъ тритъ берата. Още не стигнали избраниитъ митрополити въ епархиитъ си, Портата направи всичко да ги орони въ очитъ на паството имъ и на свѣта: а) не допусна да заседаватъ въ мѣстнитъ меджлиси — право което имъ даватъ законитъ; б) подписа да ги не приематъ мѣстнитъ власти и да оставатъ безъ внимание всѣко тѣхно оплакване; в) подписа на мѣстнитъ власти да улесняватъ веднага пропагандитъ, като ги подпомагатъ и закриватъ по начинъ, който да убие престижа на българскитъ митрополии и отчае паството имъ; г) подписа да не припознаватъ архиерейскитъ намѣстници на българскитъ митрополии и да ги не допуснатъ да заседаватъ въ мѣстнитъ меджлиси. За да бже още погорчиво всичко това, внуши на гръцкитъ митрополити да си назначатъ намѣстници и тамъ, дето има 2—3 кжщи гъркомани, като предпаса на мѣстнитъ власти да признаватъ тия намѣстници, да излушватъ внимателно всички тѣхни оплаквания и да ги канатъ да заседаватъ въ казалийскитъ идаре-меджлиси. По този начинъ се инпровизираха гръцки архиерейски

наместници въ градоветъ Кичево, Прилепъ, Каварци, Пехчево и др., дето отъ години не е имало такива.

Тритъ берата бѣха най-малката печалба, която можеше да се очаква. Екзархията имаше право да очаква повече нѣщо отъ петъ барета — най-малко пълното прилагане на фермана. Моменти така благоприятни, като тия, които донесе гръко-турската война, сж рѣдки: такива моменти се дебнатъ съ десетки години, но изпадатъ веднажъ въ цѣлъ вѣкъ, Империята се намѣри неочакано въ мъчни и тежки обстоятелства. Подиръ ерменскитъ смутове въ Цариградъ, положението на Империята се разклати,

султана и закрепи разклатеното положение на държавата. Турция дължи голѣма призивателностъ на гръцкия президентъ: той уби морално себе си и гръцкия народъ, за да спаси Турция; той не само избави отъ гибелъ Империята и спаси честъта ѝ, но възвърна въ турския народъ оная военна гордостъ, която руско-турската война бѣ убила.

Взето предъ видъ горното, лесно може да се схване, колко сѣдбоносно е било поведението на България за Ялдъза въ днитъ, когато прашаше войскитъ къмъ Еласоня и колко слабо е ценено и платено то. Обективно гледано, може да се каже, че благоприятнитъ моменти, които донесе гръко-тур-

гр. Горна-Джумая

— и зле. Едно явно недоволство, едно брожение, единъ кипешъ клокотеше въ душата на мусулманитъ. Положението тежеше и потискаше всички мусулмански слоеве. Турското население, обезпокоено отъ острото развитие на работитъ и недоволно отъ Ялдъза, гледаше съ страхъ на бѣдащето; Ялдъзътъ, слушащъ клокота и безпокоенъ отъ трупащитъ се черни облаци, съ недовѣрие и боязнь минаваше днитъ и бѣрзаше да вземе вътре въ своята крепостъ всички предпазни мѣрки, които налага личната безопасностъ. Събитията едно отъ друго по-възпламенливи, се ширеха бързо и тласнаха държавата въ пѣтъ, пѣленъ съ потреси и гибелъ. Въ тия тежки и сѣдбоносни моменти въ помощъ на Ялдъза дойде Дели-Янисъ: той обяви война на Турция, но безъ да пресмѣтне, че този актъ е спасителниятъ грѣмоотводъ, който ще прешлети пълнитъ съ електричество облаци отъ Цариградъ на гръцката граница. Резултата на гръко-турската война спаси Империята отъ грѣмъ, повдигна духа у мусулманитъ, възвърна у тѣхъ обаянието къмъ

ската война, не се оцениха надлежно: тѣ се пропустнаха, безъ да се използватъ съ тактъ и вещица; пропустнаха се, безъ да се изпеди съ твърда рѣчка всичко, което тѣ носеха за преуспѣването на българската кауза въ вилаетитъ. Въ фаталнитъ за империята дни не се пресмѣтна точно, нито какво може и трѣбва да се изтрѣгне изъ рѣцетъ на Ялдъза, нито по какъвъ начинъ може да се изтрѣгне. Въ благоприятнитъ моменти, които сѣдбата така неочакано донесе, се забрави онова, което трѣбва да се помни отъ всѣки българинъ, а именно, че турцитъ и гърцитъ искони и сега сж най-неразположенитъ къмъ българската народностъ и нейната кауза. Това, ако се помнеше добре, лесно можеше да се предвиди, че подиръ войната турци и гърци ще се помирятъ и че единитъ и другитъ, съюзени наново, ще се разправятъ съ вѣчния си неприятель — българитъ. И отъ гръко-турската война насамъ българското дѣло въ вилаетитъ се овива подъ тежкия кракъ на двамата съюзени неприятели и на новия имъ съюзникъ — сѣрбитъ!

Съобщава : Хр. Шалдевъ.

35-годишният юбилей на Войданъ Чернодрински

Презди 35 година — на 7/20 ноемврий 1900 г. се постави за първи път на сцената на „Славянската беседа“ въ София пиесата „Македонска кър-

Войданъ Чернодрински.

вава сватба“, трагедия въ 5 действия изъ македонския животъ и на македонски говоръ съ Войданъ Чернодрински. Отъ тогава по днесъ чрезъ сценитъ на всички голъми и малки градове въ България, въ които що-годе е имало салони или сж се импровизирали такива, тая пиеса е била изнасяна на сцената и, било морално, било материално, тя е допринасяла нѣкаква полза на всички български културно-просвѣтни, благотворителни и др. организации и съ това е улеснила, отчасти, постигането на поставенитъ отъ тѣхъ хумани цѣли и задачи. Тая пиеса съ своя „звученъ и кръшенъ езикъ“, съ своитъ пѣстри костюми, съ своитъ картини, алюзираши хубавитъ поля и гори на поробената земя, върху която се погазва скжпата частъ и се пролива буйната кръвъ на българяна въ Македония, прехвърли границитъ на България и завладѣ душитъ на скитащитъ се по чужбина: въ Америка, Сърбия, Русия, Австрия и др. македонтки изгнаници, които, гледайки я на сцената или четейки я съ наслада, сж се пренасяли въ роднитъ ниви, кжщи, огнища, а съ неволно пролетитъ си сълзи отъ умиление или

мжка за свои близки, страдащи подъ турската робия, сж чувствували облекчение за своята пжтуваща душа въ чужбина, далече отъ своя роденъ край! Тая пиеса, по „кжтища потайни и пжтища незнайни“ прехвърли границата даже на абсолютна Турция, кървавия режимъ на която релефно се илюстрира въ 5 действия. Тамъ, въ поробената родина, млади и стари роби и робини, събрани въ нѣкой тъменъ килеръ или подземно скривалище, просълзени, слушаха прочитането на нискъ гласъ отъ нѣкой глобладъ членъ на ученически революционенъ кръжокъ „Кървава македонска сватба“. А по-смѣлитъ младежи я представили съ малки съкращения въ Костурско въ присжтствието на каймаканина и други видни турци, и тия последнитъ сж останали много доволни отъ „геройството“ на Османъ Бега, че потурчилъ една девойка, безъ да виждатъ задъ гърбоветъ си стиснати за мжстъ юмруци на Цвѣтинитъ братя и сестри. И така, „Македонската кървава сватба“, безъ да слѣзе отъ сцената нито една година, както въ България, така и другадъ, изживѣ 35 години, измина единъ труденъ ала полезенъ пжтъ за пробуждане и затвърдяване на единъ националенъ, български духъ въ душитъ на зрителитъ и засили ония братски връзки между раскжсанитъ части отъ българското изтерзано тѣло подъ петвѣковното робство.

Ползата, до сегашната и бждаща, за нацията ни отъ тая пиеса е явна. Поради това трѣбва да се отдаде нуждната почитъ на нейниятъ скроменъ авторъ Войданъ Чернодрински, който на 13 априль т. г., на втория день на Великденъ отпразднува своя тридесетъ и петъ годишенъ юбилей отъ изнасянето за първи път на сцената това негово картинно и цѣнно драматично произведение, — „Македонска кървава свадба“, и да се отдаде нуждното внимание и почитъ къмъ скромнитъ труженици на перото и на сцената е длъжностъ на всѣки българинъ милѣющъ и ценящъ културно-просвѣтния напредѣкъ на своя народъ, по пжтя освѣтяванъ отъ труженицитъ на перото, единъ отъ които е и Войданъ Чернодрински.

Край Велесъ.

Юбилеятъ стана въ театъръ „Ренесансъ“, кждето се поставиха и нѣколко сцени отъ пиесата „Македонска кървава сватба“. Тукъ юбиляра бѣ поз-

дравенъ отъ представители на Министерството на народното просвѣщение и др. институти и организации. Отъ съюза на Илинденската организация, председателятъ на Ржководното тѣло приветствува юбиляра, като прочете следния адресъ:

„Многоуважаемый ни господинъ юбиляру,

Въ годинитѣ, когато скромнитѣ ратници на Македонското освободително дѣло безшумно проповѣдваха освободителната идея срѣдъ населението въ Македония за низвергване на Хамидовия тиранически режимъ, при който спокойствието и честта на всѣки българинъ и на всѣка българка бѣха смущавани отъ каприза и прищевкитѣ на представители на тоя режимъ, когато тѣзи ратници безшумно стягаха редоветѣ на своитѣ съмишленици за разплата съ вѣковния тиранинъ и подготвяха славната Илинденска епопея, Вие, многоуважаемый ни господинъ юбиляру, въ битността Ви основенъ учителъ въ Битолско, бѣхте единъ отъ скромнитѣ ратници на това дѣло, а когато Ви стана невъзможно да продължитѣ своята апостолска дейность въ своя роденъ кжтъ и го напустнахте съ тжга на душата, тукъ въ свободна България се отдадохте всецѣло да служите на сжщата идея, като чрезъ организираната отъ Васъ театрална труппа и даването въ столицата и провинцията драмата Ви „Македонска кървава сватба“, въ която вѣрно и изразно излагате положението на македонци и македонката подъ турския режимъ, *популяризирахте* освободителната идея срѣдъ широкитѣ народни маси въ царството и ги подготвихте да се притечатъ на помощъ на своя братъ робъ. Заслугата Ви въ това отношение е голѣма и, ценейки това, Ржководното тѣло на Илинденската организация въ днешния день на 35 годишния Ви юбилей, смѣта за свой дългъ да Ви поднесе адмирациитѣ на илинденци и Ви пожелае дългъ животъ, за да можете да продължите Вашето дѣло и въ свободна Македония“.

Г-жа М. В. Чернодринска.

Н а ш а т а б о р б а

2. Нейнитѣ предпоставки

Македонското освободително движение, което е вписано вече въ историята на българитѣ и балканскитѣ народи, въ днешно време отъ едни се отрича, отъ други се пренебрѣгва, а отъ трети се таксувало и се таксува като паталогическо явление, което съ течение на времето само по себе ще изчезне като времененъ исторически епизодъ. Както едни, така и другитѣ изглежда не познаватъ или не искатъ да видятъ неговитѣ далечни и дълбоки причини,

които сж го създали, които сж го крепили и които и сега го крепатъ.

Най-главната предпоставка за появата и сжществуването на македонското освободително движение лежи въ *съзнанието* на македонскитѣ българи да се запазятъ като българи и, следователно, отъ край време и сега то се характеризира като *народно, националистично движение*. За да се пояснимъ, нека бѣгло разкриемъ страницитѣ на македонското минало.

Когато през V-VII вѣкове славянскитѣ племена се заселили компактно въ Балканския полуостровъ, когато тѣ стигнали до брѣговетѣ на Бѣлото и Синьото морета, навлѣзли дълбоко въ чисто гърцкитѣ области Епиръ и Тесалия и се предали на миренъ земеделски животъ, тукъ се срещнали два свѣтогледа, две култури — *елинската и славянската*, между които се почва *борба за преобладаване и самозащита*: елинската култура се стреми да погълне славянитѣ, да ги претопи, а славянитѣ се борятъ да се запазятъ като народъ, да запазятъ

Мъгленки,

своята самобитна и още въ младенчество култура. Отначало външниятъ изразъ на тая борба сж били войнитѣ между славянскитѣ племена и Византия, тѣхната гостоприемница. Поради това, мѣстнитѣ славянски князе, главно тия отъ край-граничната частъ на тѣхнитѣ нови поселища на юго-западна Македония и крайбрѣжнитѣ области изпърво по силата на *истинката за самозапазването си*, а после по *съзнанието*, се съюзяватъ и почватъ борба съ застрашаващия ги елинизъмъ. Борбата между славяни и елини, между славянската и елинска култури, почва и продължава съ вѣкове.

По-късно, когато тия земи влизатъ въ границитѣ на дунавска България, когато при Бориса и Симеона българитѣ и славянитѣ масово приеха християнството и като за борбата имъ се сложиха съ родна черква, родна иерархия и родна писменостъ, между славянитѣ въ юго-западна Македония се подвизаватъ и действуватъ въ полето на църквата и училищата Охридскитѣ първоучители Климентъ и Наумъ, които, въвеждайки въ черквитѣ и училищата славяно-българската писменостъ и бо-

гослужение и създавайки плеада свои последователи и ратници, *осъзнаватъ* цѣлата славянска маса въ *народностно отношение* — успѣватъ да я обединатъ въ *една българска народност*. Отъ сега вече *българското национално съзнание* въ тази порано раздробена на малки племена човѣшка маса постепенно крепне: въ нея постепенно се оформява славяно-българския свѣтогледъ, който се изправя като мощна крепостъ срещу елинизма. Последниятъ, като по-гъвкавъ и съ вѣковни традиции, макаръ и бавно, има успѣхи и, използвайки учението и институтитѣ на новата вѣра, при царуването на царъ Петъръ, прониква въ царския дворъ, въ дворцитѣ на свѣтската и духовна аристокрация въ източна България, и прави свои завоевания подъ формата на проповедвания отъ Византия *ортодоксализъмъ, единоверие*. Появата на богомилството, което [се разпространява между широкитѣ народни маси, и най-вече, между тия въ Велешко, Тиквешко, Прилепско и Мъгленско, е реакция противъ вмѣкналото се въ българскитѣ срѣди византийско влияние, противъ елинската разпадаща се култура, заплашваща съ сжщото и славяно-българското свѣтозрение. И въ тоя сждбоносенъ моментъ западно-българскитѣ князе, предупреждавайки своя суверенъ отъ лошитѣ последици на появилия се опасенъ врагъ срѣдъ българскитѣ обществени срѣди, се съюзяватъ и почватъ борба противъ чуждото и опасно влияние. Борбитѣ на комитата Никола и неговитѣ съюзници — князе отъ западна България — Македония съ дворцовата камарила на царъ Петра и борбитѣ на Самуила съ Василия II Българоубица не сж друго, освенъ борба за надмощие въ полуострова на славяно-българската или елинската култури. Самуиловиятъ противникъ Василий II победи, но той не може да се справи и да победи *духа и съзнанието* на покоренитѣ българи въ завладенитѣ земи: той бѣ принуденъ да запази привилегиитѣ на мѣстнитѣ български князе, а сжщо да даде широки права за самоуправление на Охридската архиепископия, която, като *всебългарски* църковенъ институтъ, както презъ 150 годишното византийско иго, така и презъ 500 годишното турско робство, ревниво е пазила своитѣ привилегии, а заедно съ това е пазила и *националното съзнание на паството си* въ своя диоцезъ.

Петстотингодишното турско робство е страшно изпитание за българина: съ отнемането на политическата му свобода, непосредствено следъ това се отнѣ и духовната му свобода, като паството на цѣлия Търновски патриархатъ бѣ подчинено на Цариградската патриаршия; унищожено и пропѣдено бѣ цѣлото българско гражданство и аристокрация, като на тѣхно мѣсто бѣха заселени турци и мохамедани; обезземлено бѣ цѣлото българско население и обрнато въ безправна рая; българитѣ унищожени бѣха подведени въ общото понятие *румъ мелетъ*, за да бждатъ забравени по-късно отъ цѣла Европа. Но при все това националното съзнание у българитѣ презъ петвѣковното турско робство, ако не пламтѣше, тлѣеше въ душата имъ, и когато презъ втората половина на 18 вѣкъ Цариградската патриаршия, въ душевлявайки се отъ панелинската медали идея за възстановяването на Византийската империя, унищожи и Охридската архиепископия съ цель да елинизира славяно-българското й поство, непосредствено следъ това последното почва да реагира: изъ неговата срѣда се явиха О. Паисий Хилендарски отъ Самоковската епархия, Якимъ Кърчовски и Кириль Пейчиновичъ отъ Скопската епархия, братя

Миладинови, гр. Пърличевъ и К. Шапкаревъ отъ Охридската, Жинзифовъ и Джиното отъ Велешката и Пелагонийската, архимандритъ Павелъ Кониковски и Държиловичъ отъ Воденската, Теодосий Синаитски отъ Полянино-Кукушката и много други, които заговориха за родна черква, родна иерархия и реодна школа. Следъ тѣхъ почва да върви цѣлия народъ. Примѣра на Скопiani, които въ 1829 г. поискаха родна иерархия и родно училище, последваха велешани и прилепчани, пелагонийци, езерци и охридани, костурчани, воденци и боимци, полянино-кукушани и др.

Почнатата борба, известна подъ името *гръко-българска църковна распря*, е борба за надмощие на дветѣ съседни култури — славяно-българската и елинската. Тя се завърши съ учредяването на Българската екзархия и еманципирането на българитѣ *като народъ*, въпреки голѣмитѣ пречки, които му се правѣха въ продължение на вѣкове.

Въ борбата за *самозапазване на нацията* по-късно се поставиха *нови цели* и усилията на цѣлокупния български народъ се увѣнчае съ политическото освобождение на голѣма частъ отъ българскитѣ земи. Въ тая борба взеха участие драговолно хора отъ

всички краища на българската земя, хора отъ различно обществено положение и класи: тя се водеше отъ цѣлия български народъ спонтанно и съ пълнѣт идеализмъ. Материалнитѣ щети, физическитѣ страдания, честитѣ арести и изпращания на заточение въ М. Азия и С. Африка се посрещаха отъ българитѣ въ Македония съ истински стоицизмъ.

Бѣгло набѣлязанитѣ моменти изъ далечното и близко минало на българитѣ ни показватъ, че идеята за политическа свобода се е носила въ съзнанието имъ още въ сръднитѣ вѣкове, че тя е зрѣла въ тѣхната душа и презъ турското робство и че най-силно тя се наложила презъ епохата на възраждането, когато чувството за самозапазване е било най-силно. Въпреки извънредно труднитѣ и сложни условия, при които македонскитѣ българи бѣха поставени, пкъ и сега сж поставени, борбата имъ за самозапазване като народъ не спираше: тя се е налагала и се налага по силата на географското положение на македонската земя, по силата на наложенитѣ ѝ противоестествени политически граници и дѣлежа ѝ и по силата на историческитѣ закони, които въ живота на народитѣ скокове не търпятъ. Поради това *македонската борба съществува*.

Хр. Шалдевъ

Градъ Битоля

Битоля въ старо време билъ разположенъ на юго-западъ близо до село Буково и се наричалъ *Хераклия*.

Основанъ е билъ отъ Филипъ II около 250 год. преди Р. Хр. Римлянитѣ сж превзели града въ 200 години преди Христа следъ две ожесточени борби между селата Горничево и Баница. Хераклия почналъ бързо да се развива следъ построяването прочутия воененъ пжтъ *via Ignatia* (Игнатиевъ пжтъ), който идѣлъ отъ Драчъ—Битоля—Солунъ.

Въ този кжтъ на Македония рано е проникнало християнството: Хераклийскитѣ епископъ Евагрия е заседавалъ въ Сердикийския (Софийския) съборъ въ 347 г.

Когато областта била заселена отъ славяни, градътъ добилъ славянско име *Битоля* (отъ обитель—монастиръ) и билъ премѣстенъ на сегашното си мѣсто.

Въ 1014—1015 год. Битоля билъ седалище на българския князь Гаврилъ, отъ когото византийския императоръ Василий Българобиецъ отне.

Къмъ 1097 Битоля попада подъ владичеството

на кръстоносцитѣ; въ времето на Асенъ II — минава въ български ржце; въ 1330 г. — влиза въ сѣрб-

Анастасъ Лозанчевъ съ семейството си.

ската държава, а въ 1382 год. турския полководецъ Тимуръ паша го превзема и разпръсва християнското му население. Въ продължение на 250 години градътъ приема турски обликъ, понеже бива заселенъ съ турци, преселени тукъ отъ М. Азия. Турцитѣ го именуваха *Монастиръ*.

Следъ потушавансто на албанскитѣ бунтове

през 1802—1830 г. Битоля става важен център във всъко отношение: стопански, административен, военен.

Още от най старо време Битоля е бил седалище на епископ, а по-после издигнат въ митрополитско достойнство.

Старата титла на митрополита е била „архиепископ и екзарх на цѣла Македония“.

Следъ учреждаването на Българската екзархия Пепалонийската епархия съ градоветъ Битоля и Прилепъ, макаръ и да взе живо участие въ създаването на първата чрезъ своя представител Методи Кусевъ, остана вънъ отъ екзархийската областъ. Обаче, истилямътъ (преброяването) на населението, станало по заповѣдъ на В. Порта презъ 1874 год., даде право на епархията да бжде обявена за българска

Битолскитъ българии на брой 15252 (отъ 22,792 християни) въ последнитъ години на турското владичество се радваха на две градски черкви: Св. Недѣля, изградена презъ 1862 г., и Св. Богородица (1873) съ осемъ енории въ града и толкова свещеници.

Броятъ на българскитъ училища въ града презъ 1911/912 уч. година бѣше:

1. Деветъ основни смѣсени училища съ 37 учители и 902 ученици (628 мжж, и 274 жен.), а именно:	
1) Централно, открито	въ 1862 г.
2) Горно Ени махала	„ 1869 „
3) Горни Баиръ	„ 1871 „
4) Бѣла-чешма	„ 1872 „
5) Долни Баиръ	„ 1883 „
6) Арнаутъ махала	„ „
7) Куртъ-дере	„ 1889 „
8) Долно Ени-махала	„ 1898 „
9) Мечкаръ махала	„ 1905 „

II. Въ 1880/81 уч. год. въ Битоля се откри I класъ, презъ 1883/84 година класното училище става четвъртокласно съ 5 учителски сили, а числото на ученицитъ въ класното училище достигна до 96.

Презъ 1899/900 класното мжжко училище се издига въ пълна класическа гимназия съ 12 учители и 102 ученици.

Презъ 1911/12 уч. год. гимназията брои 120 ученици (само въ горнитъ класове IV—VII), при които, като се прибавятъ и ученицитъ отъ прогимназията 109, всичко — 229 възпитаници при 15 учителски сили.

При гимназията съществуваше и добре уредонъ пансионъ съ 84 пансионери.

Пакъ презъ 1881/82 уч. год. отъ смѣсеното класно училище се отдѣля девическо класно съ I класъ, което презъ 1896/97 год. става IV-токласно, презъ 1904/905 — петокласно, а презъ 1911/912 въ девическото класно училище, въ което е имало 112 ученички и 9 учители,

При същото училище съществуваше стопанско, открито въ 1908/909 съ 39 ученички и 2 учители специалистки.

Съобщава: Ил. Ивановъ

Историческата черква „Св. Недѣля“ въ Битоля.

и присъединена къмъ българската народна църква.

Наскоро следъ това биде ржкоположенъ за пастироначалникъ Евстатий, но, поради събитията отъ 1876 и 1878 год., му се попречи да отиде въ епархията си: тя остана вакзнтна до края на 1896 г., когато Охридскиятъ митрополитъ Григорий получи бератъ за Пелагонийски митрополитъ.

Н 7 ноемврий 1907 г. последниятъ се помина и на негово мѣсто бѣ избранъ Авксентий, починалъ въ София презъ 1918 г.

За нашитъ солунски книжарници

(Изъ запискитъ на Ив. х. Николовъ. Продължение отъ кн. 2 (72).

Сега да се повърна малко назадъ върху моята книжарница.

Отварянето на моята книжарница се указа една необходимостъ. Отъ много учители получихъ писма съ съдържание: „много добре направихте, че отворихте книжарница, за да се избавимъ отъ нетърпимия Самарджиевъ монополъ. Този човѣкъ праща учебници и други ученически и канцеларски потрѣби, когато иска, колкото и по каквата цена иска. Много пжти изпраща стокитъ презъ януарий и февруарий, макаръ, че е получилъ паритъ още въ м. септемврий.

Макаръ и късно да бѣхъ получилъ учебници отъ Д. В. Манчовъ, се пакъ презъ м. ноемврий и декемврий 2-3 училища взеха отъ мене учебници, бидейки уморени да чакатъ такива отъ К. Г. Самарджиевъ

& С-ие. Това озадачило К. Г. Самарджиева и прати човѣкъ да ми каже, че ако затвоя книжарницата, той (К. Г. Самарджиевъ) щѣлъ да накара Екзархията да ме назначи за учител пакъ въ Солунъ и то съ заплата не 110 лири турски, каквито получавахъ по-рано, а съ 150 л. т. Азъ, разбира се, отказахъ. Други пъкъ лица дохождаха да ме убеждаватъ да съмъ отишелъ нѣкъде въ провинцията да стана книжаръ, защото въ Солунъ, при наличността на една Самарджиева книжарница, която е завладѣла цѣлия пазаръ на Македония, не щѣлъ съмъ да мога да успѣя и щѣлъ съмъ да бжда унищоженъ. Азъ имъ отговаряхъ, че ако въ Солунъ, като интернационаленъ и търговски гпадъ, не успѣя, въ провинцията хичъ нѣма да успѣя.

Презъ ваканцията на 1894 г., напечатахъ приготвенитъ вече учебници за първоначалнитъ училища. Всички почти мои бивши ученици отъ Солунската гимназия, пръснати сега по цяла Македония като учители и директори, станаха мои клиенти, по-неже учебниците ми бѣха по-евтини. Така, Самарджиевата читанка за II отдѣление бѣше 7 гроша, а моята 3 гр.; читанката му за III отдѣ бѣше 8 гр., а моята 5 гр. и т. н. Сравнявайки ценитъ на моитъ учебници съ тия на Самарджиевитъ, хората видоха голѣмата експлоатация, която е вършилъ Самарджиевъ въ продължение на толкова години, когато той е билъ единственъ книжарь-издателъ. Всичко това озлоби К. Г. Самарджиевъ и неговия авторъ Анастасъ Наумовъ и тѣ почнаха да гледатъ въ моето лице своя смъртенъ врагъ. И гоненията и клеветитъ противъ мене и противъ организацията почнаха безъ граница и безъ спиръ.

Успѣхътъ на моята книжарница, завзеждането

отъ насъ солунската община и проникването на революционната идея между интелигенцията въ Македония стрѣснало не само опозицията съ К. Г. Самарджиевъ начело въ Солунъ, но и самата Екзархия. И Екзархията натоварила К. Г. Самарджиева 1895 пролѣтътъ да трѣгне по агитация въ Македония противъ рев. организация. К. Г. Самарджиевъ обиколилъ по-голѣмата частъ отъ Македония и всѣкжде говорилъ противъ организацията, а най-много противъ мене, като казвалъ, че азъ съмъ билъ изпжденъ отъ Екзархията учителъ, че съмъ билъ вагабонтинъ и че, за да съмъ си създамъ партия въ Македония, хвърлилъ съмъ страната въ огънь. Когато презъ ваканцията учителитъ, предъ които Самарджилъ е говорилъ, ми съобщаваха тѣзи негови думи, отговаряхъ имъ: „така говори противъ мене, защото му е мжно, че и азъ съмъ книжаръ; ако азъ не бѣхъ книжаръ, нѣмаше да говори така противъ менъ“.

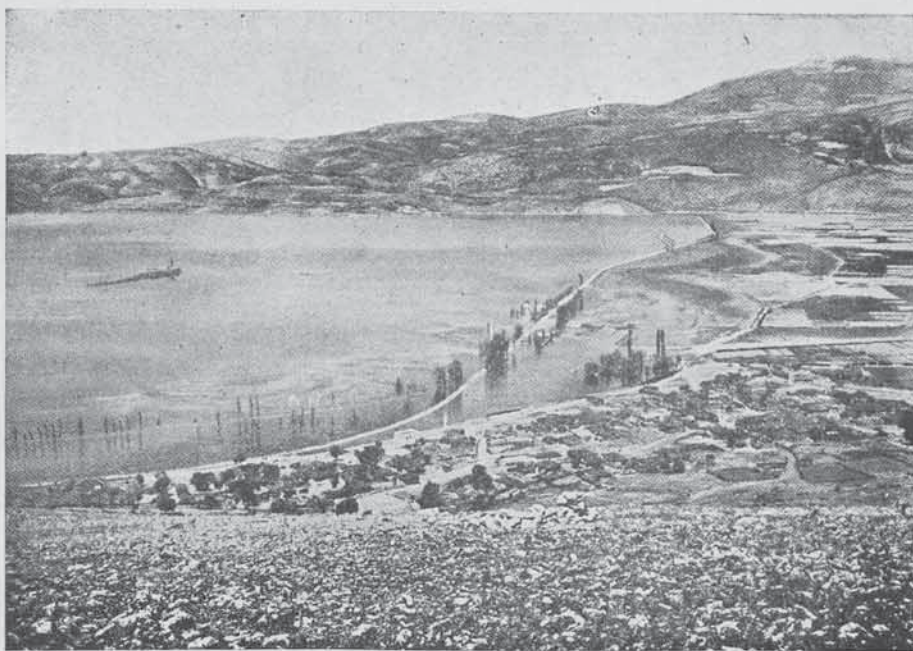
Съобщава: Хр. Шалдевъ.

Мехди бей и охридската болница

Сраженията между войска и възстаници, — започна разказа си г-жа Каневчева, — бѣха въ разгара си. Предъ опасността да бждатъ изклани отъ войски и башибозуци, при възстаницитъ бѣха се прибрали и семействата имъ, поради което неприятелскитъ куршуми бѣха засѣгнали много старци, жени и деца. Раненитъ почнаха да прииждатъ въ града за лѣкуване, настаняваха се у свои познати и приятели. При официално обявенъ народенъ бунтъ противъ държавата и при строго военно положение да се укриватъ ранени бунтовници — така се таксуваше отъ властта цялото селско население, което бѣше напуснало домовете си — бѣше много опасно, крайно рисковано. Гостолобивитъ домакини не смѣха да повикатъ лѣкаръ отъ страхъ да не бждатъ издадени на властта, а и самитъ ранени, за да запазятъ себе си и домакинитъ, молѣха да се пази въ тайна пребиваването имъ, като вмѣсто лѣкаръ бжде използвана въ-щината на нѣкоя врачарка или тая на нѣкой българинъ „джираджия“.

Като разбрахме това, ние, градскитъ учителки — Поликсена Мосинова, Катя Самарджиева, Фанче Шулева, Хрисанта Мискарова, Царева Ботункова, Атина Шахова, Флора Георгиева, Деспина Василчева, Флора Митева. Еленка Кацкова и азъ (Аспасия Хр. Мишева, по мжжъ Каневчева) се решихме да извършиме единъ рискованъ, но благороденъ жестъ — да откриемъ болница. За целта ангажирахме двуетажното сдание на Андроникъ Скопачевъ въ Вароша, бивша митрополия по времето на митрополитъ Синесий и частъ отъ кжщата, въ която живѣеше семейството на покойния Кадиноселски герой Методи Патчевъ. Огъ по-заможнитъ семей-

ства получихме легла, завивки, чаршафи, платна и всичко необходимо за една болница. Народътъ даваше съ удоволствие. Настанихме раненитъ и по

Островското езеро.

дежурство денонощно се грижехме за тѣхъ. Едно-временно бѣхме и сестри милосердни, и готвачки, и прислужнички, и перачки, и всичко. Както околийскиятъ комитетъ, така и гражданството тайно ни подпомагаха съ парични срѣдитва за набавяне храна, медикаменти и др. потрѣби. Въ абсолютна услуга, и то даромъ, ни се притекоха градския лѣкаръ „ерменеца“ (името му не си спомнямъ. Той живѣше у Ксима Малезановъ) и случайно дошлия въ Охридъ на гости хирурга Д-ръ Патчевъ, охридчанинъ, живущъ въ Битоля. На лѣкуване се събраха въ болницата повече отъ 30 души може, жени и деца. Между тѣхъ имаше единъ свещеникъ отъ с. Оздолени и двама възстаници.

Действително, високоблагородния ни и патри-

тиченъ жестъ удави и трогна гражданството, което, за да не разбератъ турцитѣ, помагаше, но не приказваше за болницата. Обаче, „шишъ въ торба не се крие“ — съществуването на болницата скоро стана достояние на властта и единъ день всички учителки бидохме арестувани и подложени подъ строгъ полицейски разпитъ една по една. Грубоститѣ на властта бѣха ужасни. Полицията и каймаканинтѣ целѣха да изтрѣгнатъ отъ насъ признание, че действуваме по заповѣдь и съ материалната подкрепа било на възстанишкия щабъ, било на тая на охридския комитетъ. Последното обстоятелство ги повечко интересуваше, защото, ако ние признаехме това, веднага щѣха да турнатъ ржка на първенцитѣ. Ние, обаче, до една подържахме едно и сжщо: „Инициативата е лично наша. Тя е изразъ на нашето състрадание, плодъ на нашето братолюбие и човѣколюбие. Чувството на милосърдие е присжщо на всѣка жена. Всичко, каквото имаме и каквото даваме на раненитѣ, е отъ просяя. Сами отиваме да просимъ — това ще ви потвърди цѣлия градъ. Ние съ благодарностъ приемахмe даръ отъ всѣки охридчанинъ безъ разлика на вѣра и народност. И ние, и вие, всички знаемъ, че въ Охридъ има революционенъ комитетъ — излишно е да се мамимъ — но кои сж хората му, не ни е известно, нито пъкъ ни интересува. Ние не действуваме по заповѣдь на комитета, не сме комити, нито се грижимъ за комити. Ние сме мирни гражданки и се грижимъ за мирна рая. Ако ране-

нитѣ бѣха комити, щѣха да останатъ въ гората, за да бждатъ лѣкувани тамъ отъ възстанишкитѣ санитарни органи, за сжществуването на които вие сами ни казахте“ и пр.

На следващия день бидохме заведени при каймаканина Мехди бей. Той ни посрѣщна учтиво, а не грубо, както по-предния день. Заяви ни, че внимателно е проучилъ показанията ни, разпиталъ и граждани и се увѣрилъ въ нашата невинностъ; както и въ тая на раненитѣ, намиращи се на лѣчение въ откритата отъ насъ болница. Следъ като ни упрѣкна, за лето тайно сме организирали последната, той ни похвали за нашето човѣколюбиво дѣло и ни заяви тържествено, че нужното количество млѣко и хлѣбъ за болницата отъ днесъ ще бжде за негова смѣтка. . . Ние се трогнахме отъ тоя му жестъ, благодарихме му сърдѣчно и го помолихме да ни извини за неприятноста, която му създадохме, безъ да сме целели това.

Ако всички турци бѣха благоразумни, като Мехди бей, то тѣ нѣмаше да бждатъ бѣжанци въ Турция, нито пъкъ ние — бѣжанци въ България!

Следъ триседмична доброволна служба, ние предахме болницата на дошлата въ града ни английска мисия, начело съ Леди Брайсфордъ и Леди и Съръ Бойлъ (майка и синъ).

Разказвайки имъ, какъ тая мисия съ помощитѣ си избѣрса сълзитъ на многобройнитѣ жертви на тиранията, г-жа Канавчева се просълзи. . .

Н. К. Майски

Четническото движение въ Охридско

[Продължение отъ кн. 2 (72)]

Охридското горско началство усилено работѣше по уреждането на селскитѣ чети, въоръжаването, обучението, извършваше опитни сражения, нагласяваше складове, припаси, храни, цѣрвули, болница, медикаменти, скрити фурни въ горитѣ и пр. То нареди движението на четитѣ да става тѣй, щото да бждатъ неузнаваеми отъ турското око. И действително, до възстанието се запази голѣмо затишие и добъръ тактъ въ организаторската работа и въ приготвянето на възстането.

Презъ обиколкитѣ горското началство често имаше съвѣщание по разни въпроси за околията си. На 14 юний с. г. въ Давидовата ливада по обстойно размѣниха мисли върху решенията на Смилевския конгресъ. Отъ обясненията на Хр. Узуновъ излизаше, че въ конгреса почти всички били за възстание. Срещу слабитѣ възражения противъ възстанието, Борисъ Сарафовъ е казалъ, че по тоя въпросъ не трѣбвало да се говори, понеже това е решение на Солунския конгресъ. Следъ тия и други обяснения Хр. Узуновъ, следъ като се увѣрилъ, че цѣла Македония и Одринско ще възстанатъ, считалъ за излишно да изказва мнението на Охридското началство. Горското началство намѣри за неудовлетворителни решенията на конгреса. Убеди се, че не е определено поведението на България, на върховиститѣ и на другитѣ революционни окржзи при едно скорошно възстание, затова реши да има една лична среща съ Щаба, съ цель да се отмѣни възстанието, като се изтъкне, че пѣдарскитѣ реформи сж единъ плюсъ за дѣлото, селата и горитѣ сж наши, че установенитѣ горски началства заедно съ Щаба ще иматъ възможностъ да взематъ по-целесобразни мѣрки, за да се постигнатъ повече и повече права и успѣхи

за каузата ни; че нашето четнишко движение, което въ бждеще ще бжде по-умѣло, е повече отъ възстание; че ако възстанемъ, Турция ще бжде съ вързани ржце предъ силитѣ, ще нѣ унищожи, ще превземе опорнитѣ ни точки — селата и горитѣ, ще бждемъ бити; а безъ възстание ще бждемъ неуязвима и неизчерпаема фантастична сила. Ако найсетне за дипломатията е нужно едно особено възстание, то да нападнемъ Битоля, да държимъ тоя градъ въ обсадно положение; но горитѣ и селата да пазимъ — тѣ да сж опорната точка на движението. Безъ тази опорна точка ние ще бждемъ нула.

На 15 юний с. г. А. Кецкаровъ и Наумъ Анастасовъ съ една малка чета отидоха въ Демирхисарско около селата Церово и Боиша, защото сигурно знаеха, че Щаба се намира около тѣзи села. Срѣщнаха тамъ Дамянъ Наумовъ, като четникъ съ трима другари четници. Той каза, че щаба преди два дни заминалъ за Ресенско, щѣлъ да направи обиколка въ Битолско, Леринско и Костурско, нѣмало да се върне скоро. На 18 юний с. г. върнаха се — не биваше по-дълго време да отсъствуватъ отъ околията си. Изпратиха до щаба писмо, въ което обстойно изложиха своето мнение по въпроса за възстанието. Горското началство не се надѣваше на нѣкакъвъ отговоръ, та съ по-голѣмо усърдие се приготвяваше за възстанието, безъ да губи надежда въ благоприятнитѣ мѣрки, които щаба ще вземъ въ скоро време за възстание. За по-голѣма спешностъ въ приготвянето за възстание началството разпредѣли работата си така: Съставиха си две началнически чети, едната съ началницитѣ Антонъ Кецкаровъ и Наумъ Анастасовъ, а другата съ началницитѣ Хр. Узуновъ и Наумъ Златаревъ. При обикол-

китъ Антонъ Кецкарова ще се грижи за паричната частъ, като издава реквизиционни разписки за полченото въ полза на четитъ и ще ревизира селскитъ каси; Наумъ Анастасовъ ще се грижи за интенданството; Хр. Узуновъ — съ изправността на въоръженитъ сили, а Наумъ Златаревъ — съ складоветъ и работилницитъ. Заведующи складоветъ и работилницитъ бѣха: Антонъ Узуновъ, Хр. Пармаковъ, Левъ Чиновъ съ нѣколко четници стружани. За болница се опредѣли мѣстността „Чемерски долъ“ Брежанско, а за ржководител-докторъ-фелдшеръ, се натовари Хр. Ангеловъ.

Затишие готѣмо, види се предъ буря. Презъ този месецъ до възстанието всичкитъ села слабо се посещаваха отъ аскеръ, потери, турски чиновници и бирници. За арнаутски и турски разбойници и поляци и дума не ставаше. Въ всичкитъ села бѣха опредѣлени за поляци наши посветени хора. Съобщенията ни съ града не бѣха тъй зле — с. Вапила, Завой и Коселъ бѣха вратата за съобщенията ни съ града. Само еднажъ турската полиция въ града сполучи да открие въ самара на едно магаре патрони, предназначени за четитъ. Магарето не можѣ да даде обяснения, отъ кжде и кой му натовари тоя багажъ. При всичкото затишие забелязваше се едно движение на турски аскеръ, безъ да ни преследва. Въ края на м. юний аскера се разположи — постави гарнизонъ на *Сирулския ридъ*, мѣстность, отъ дето можеше да се наблюдава цѣлата *Дебърца* и да бжде въ връзка съ с. Издеглаве с. Ст. Велмей и съ гр. Охридъ. Това бѣше голѣма загуба за насъ въ случай на възстание.

Провъзгласяване на възстанието

На 15 юлий 1903 год. дветъ началнически чети следъ едно опитно стражение се намираха на бивакъ въ Плацката планина, на едно хубаво живописно мѣсто, заобиколено съ вѣковни гори. Брежански куриеръ донесе цѣлъ вѣрзопъ съ писма, изпратени отъ Щаба по каналъ съ голѣма бързина. Горското началство се оттегли настрана да прочита писмата. *Възстанието* ще се дигне на 20 юлий с. г. на день Св. Илия, недѣля вечеръ, срещу поне-дѣлникъ! Въ тоя день цѣла Македония и Одринско ще дигне повсемѣстно възстание! Не даваше никакви сведения или нѣкакъвъ общъ опредѣленъ планъ за възстанието — всѣка околия да си състави планъ за себе си. — Не съобщаваше какво поведение ще държатъ върховиститъ, княжество България. Горското началство повѣрва, че щомъ е повсемѣстно възстанието, ще се намѣси и България; най-малко, тя ще направи демонстрация на границата, върховиститъ съ своитъ обучени чети ще нахлуятъ отъ горе въ фронтъ, а нашата задача ще бжде да ударимъ Турция въ тилъ — да разтроимъ всичкитъ вжтрешни пълчища, да не сж въ състояние да съсрѣдоточатъ силитъ си въ борбата съ върховиститъ или съ българската армия.

Горското началство въ съставъ: Антонъ Кецкаровъ, Хр. Узуновъ, Наумъ Анастасовъ (Цвѣтиновъ), Наумъ Златаревъ въ присѣйствието на войводитъ: Аргиръ Мариновъ, Смиле Войдановъ, Деянъ Димитровъ, Никола Митревъ, Тасе Христовъ, Анастасъ Канавчевъ (другитъ войводи нѣмаше време да се чакатъ — Лука Групчевъ бѣше въ Стружко) представя и удобри следния планъ:

1. Въ Горна Дебърца подъ воеводството на Смиле Войдановъ съ селскитъ чети отъ селата: Лактинне, Годиве, Върбяни, Турие, Мраморецъ и Жрбино

да нападнатъ гарнизона въ с. Издеглаве, дето има 2000—3000 души аскеръ.

2. Една частъ отъ началническата чета съ Брежанската селска чета подъ ржководството на началницитъ: Антонъ Кецкаровъ и Наумъ Анастасовъ ще нападнатъ и изгорятъ кулитъ въ с. ст. Велмей, дето се предполагаше да има около сто души аскеръ.

3. Слатинската и бѣлчишката чети ще бждатъ въ връзка съ четитъ противъ Издеглаве и Ст. Велмей.

4. Ботунската чета ще пази прохода при Сатеска рѣка, подъ командата на Гюрчинъ Слатинчето.

5. Другата частъ отъ началническата чета, подъ ржководството на Хр. Узуновъ и Наумъ Златаревъ,

Войводата полковникъ А. Янковъ.

съ селскитъ чети: отъ Куратица, Сируля, Лешани, Злести, Вапила и Гор. Локочарай ще нападнатъ Сирулския ридъ, дето се предполагаше да има около 1200 души аскеръ.

6. Селскитъ чети отъ с.с. Горенци и Оровникъ, подъ ржководството на Петъръ Главинчевъ и селскитъ чети отъ Ташъ Морунница и Мишлешоо, подъ ржководството на Никола Аврамовъ отъ с. Слатино и Гурко Садилковъ отъ Охридъ, ще развалятъ телеграфнитъ жици и стѣлбове между Охридъ—Рѣсенъ до с. Коселъ и Охридското поле; сжщо да разрушатъ мостоветъ по шосето и кулата при *Пренти-мостъ*, дето се предполагаше да има около 100 души аскеръ.

7. Войводитъ Аргиръ Мариновъ и Петъръ Чановъ съ четитъ на с. с. Плаке, Свиница, Рѣчица, Завой, Опейнца, Скребатно и Коселъ, да разкжсатъ телеграфнитъ жици и унищожатъ стѣлбове, като започнатъ отъ върха на шосето Охридъ—Рѣсенъ до с. Коселъ и Охридското поле; сжщо да разрушатъ мостоветъ по шосето и кулата при *Пренти-мостъ*, дето се предполагаше да има около 100 души аскеръ.

8. Една частъ отъ Куратичката чета, подъ водителството на куратичкия селски войвода да следи дошлитъ тогава около 30 души аскеръ въ с. Куратица.

9. Четитъ отъ с. Конско, Елшани, Велесто, Пещани, Търпейца, подъ ржководството на Никола Митревъ Елшанчето съ Климента Рилковъ отъ Охридъ, Янко Еленинъ отъ Охридъ, Тома Бараковъ, отъ с. Велгоши и Михайлъ Арнаутчето отъ Поградецъ, да разкжсатъ и унищожатъ телеграфнитъ жи-

ци и стълбове между Охрид—Поградец—Корча и да пазят прохода „Скала“ при с. Търпейца.

10. На Тасета Христовъ, като войвода на Малесийската чета, се нареди да му се запази малесийския районъ, т. е. да не възстава. Да развали моста на р. Дринъ, следъ като се прибератъ въ Дебърца четитъ отъ Стружкия и Дебърски Дримъ колъ.

11. На Лука Групчевъ и на Марко Павловъ се предписа и тѣ да се прибератъ въ Дебърца. Да не дигатъ възстание, а само да скжсатъ телеграфнитъ жици въ тѣхния районъ.

12. Лъжанската, Драслайчката и Ташморунишката чети да чакатъ въ Ташморунишкитъ планини отъ Дримъ колъ и всичкитъ да се прибератъ въ Дебърца, безъ да дигатъ възстание.

13. Четата отъ с. Цървенавода да бди въ Карорманъ, докле се прибере Тасе Христовъ отъ Малесия.

14. Началниците на оржжнитъ складове: Христо Пармаковъ, Антонъ Узуновъ и Леонъ Чиновъ да наредатъ съ своитъ работници връзка съ четитъ, които ще нападнатъ Сирулския ридъ, Старо Велмей, Издеглаве и мюдюрницата, за да имъ се доставятъ патрони.

15. Христо Ангеловъ, Кошишчанчето, отъ Охридъ, опредѣли се за фелдшдръ-докторъ, съ поржчка скоро да привърши уреждането на болницата въ Чемерски долъ, Брежанско. Да пригответи тезгерета, носачи за ранени, прислужници, аптекарски принадлежности и пр.

16. Предписва се на Александъръ Г. Чакъровъ въ Струга да дойде като членъ на Горското началство, вмѣсто покойния Наумъ Чакъровъ (Лондра).

17. Предписа се на Градското бюро въ гр. Охридъ, да излепатъ афишитъ по улицитъ на града, съ които се извѣстява за възстанието. Въ тѣзи афиши, написани на турски, препоржчваше се на турското население да бжде мирно и спокойно, защото ние възставаме противъ туркия режимъ, който е сжщо пакостенъ и на самото турско население.

18. Предписа се на селското началство и на селския войвода въ с. Велгощи, сжщо и на всичкитъ други селски войводи, на които не бѣ дадена задача, да стоятъ въ резерва и да се яватъ тамъ, дето се появи нужда въ съседнитъ възстанически акции.

19. Предписа се на всичкитъ селски началства да внушатъ на населението да се снабди съ храна, солъ и легалното население да си седи по домоветъ си.

20. Предписа се, да се отбѣгватъ сражения въ и покрай селата, съ целъ мирното население, старци, жени, деца, да останатъ въ домоветъ си.

21. Предписа се въ всѣко село да се наредатъ комисии за хлѣбари, касапи, готвачи и пр. за четитъ.

Всичкитъ тѣзи разпореждания се даваха повѣрително и да се извѣстатъ тъкмо, когато се обяви възстанието.

Денътъ на възстанието се съобщи само на войводитъ и тѣхнитъ секретари.

Паролата „снѣгъ“—„вали“, да се разпрѣсне отъ уху на уху по всичкитъ възстанически чети. Сигнальтъ на възстанието ще бжде пушеченъ грѣмъ срещу Сирулския ридъ или срещу Велмевскитъ кули.

Предписа се на свещеника Василъ Ангеловъ отъ с. Лешани, егуменъ въ манастира „Три светии“, да дойде при началнишката чета на 23 юлий, въ срѣда, за да осветимъ възстаническото знаме,

Писа се обстойно писмо до Щаба върху плана

на възстанието ни, като се моли по-скоро да изпрати поручика Стойковъ, опредѣленъ за членъ на Горското началство; сжщо да изпрати обещанитъ четници съ манихерки и бомби.

На 19 юлий с. г. А. Кецкаровъ и Наумъ Цвѣтиновъ, съ 12 души четници отъ началнишката чета, заминаха за с. Брежани да се приготвятъ за дадената имъ задача. Хр. Узуновъ, пѣкъ отиде въ Куратичко да се пригответи за акцията срещу Сирулския ридъ.

На 20 юлий с. г. сутринъта обадиха на брежанския войвода Деспотъ, че възстанието ще се дигне тази вечеръ. Брежанската чета ще нападне тази вечеръ кулитъ въ Старо Велмей. Изпратиха Патраули въ с. Велмей, да се срещнатъ съ селския войвода въ с. Велмей и да изучатъ положението и броя на аскера въ селото и да се върнатъ надвечеръ.

Въ 10 часа вечеръта се издаде заповѣдъ всички въоржжени сили въ с. Брежани да се приготвятъ за походъ и се наредатъ въ строй срѣдъ селото. Съ светкавична бързина войводата Деспотъ съ десетниците си и всичкитъ четници бѣха наредени, облечени въ празнични дрехи, въоржжени съ „берданки“ и „тетовки“ пушки съ по 100 патрони и съ сѣрпове.

Горскитъ началници Антонъ Кецкаровъ и Наумъ Цвѣтиновъ излѣзоха предъ четнишката дружина. Началникътъ Антонъ Кецкаровъ се обърна съ следнитъ думи:

„Братя, днесъ 20 юлий, е опредѣленъ да скжсаме веригитъ. Стига вече петъ вѣка, дето сме робували и носили траури за загинали наши братя и сестри отъ турския ятаганъ; стига вече да бждемъ гавра на нашитъ тирани. Очаквания отъ васъ частъ дойде — тази вечеръ е наредено въ всичкитъ райони въ Македония и Одринско нашитъ въоржжени сили да нападнатъ тиранина и да издигнатъ знамето на свободата. Да колѣничимъ и отправимъ молитва къмъ Бога да ни дава сила и куражъ да изнесемъ победата. (Всичкитъ колѣничиха). Боже, подкрепи и усили ржката ни, за да тържествува нашата свята и права кауза, аминъ“.

Наумъ Цвѣтиновъ държа имъ една доста красноречива и патриотическа речъ. Разясни имъ необходимостта отъ това възстание, опредѣлено отъ Бога. Подкани всички да бждемъ смели, неустрашими, че е по-добре смъртъ отъ робство.

Къмъ 12 часа презъ нощта подъ воеводството на горскитъ началници А. Кецкаровъ и Наумъ Цвѣтиновъ 120 души четници съ воеводитъ и десетниците потеглиха по дола отъ с. Брежани къмъ с. Ст. Велмей, въ мѣстността „Песока“. Най-напредъ вървеше куриера Ильо Миленковъ, родомъ отъ с. Ст. Велмей, тогава жителъ въ Брежани. Взехме съ насъ и една тенекия газъ и парцали, за да запалимъ кулитъ; опредѣлени бѣха и личноститъ. Щомъ се приближихме къмъ с. Старо Велмей, чухме отъ гората гърмежъ на пушка. По заповѣдъ цѣлата дружина залегна на земята. Като не чухме вторъ гърмежъ продължихме пѣтя. Отъ срѣща на западъ отъ горичката чухме гласове. Ильо куриера викна — „Снѣгъ“. Отговорътъ отъ горичката бѣ „Вали“. Паролата щомъ е върна, това е Велмевската чета. Даде се заповѣдъ да вървимъ. Не минаха две минути отъ срѣща започнаха да гърматъ срещу насъ непрекъснато залпове. Ильо куриерътъ падна мъртавъ на мѣстото. Командата на лѣво, на дѣсно, лежи и назадъ, даде възможностъ да не се даватъ жертви съ изключение на казания Ильо Миленковъ.

Въ тази суматоха бѣ кунтузенъ А. Кецкаровъ въ колѣното. При зори Бреженската чета заедно съ Велмейската чета застанаха на позиции и обстрелваха велмевския аскеръ да не може да отиде на помощъ къмъ Издеглаве или къмъ Сирулския ридъ. Отъ изследването на тази случка се констатира, че нѣкой отъ Велмейската чета е обадилъ на аскера, че по тоя долъ ще дойде Брежанската чета. Не можѣ да се намѣри предателя.

На 21 юлий с. г. аскерътъ отъ с. Велмей потегли за Издеглаве, но падна въ засада на Белчишката

се пренасяше отъ кѣща въ кѣща. Везачки бѣха учителкитѣ Костадина Бояджиева (Настева), Клид Самарджиева, Анета Шахава, Аспасия Милева, Катерина А. Кецкарова, Поликсена Пармакова, Пол. Мосинова, Анастасия Узунова и др. Голѣмината на знамето бѣ единъ метъръ дълго, 80 сантим. широкъ, отъ червенъ коприненъ платъ и златни ресни, букви и изображения. На едната страна бѣ изобразенъ разгневенъ лъвъ, а на другата — мома съ знаме въ ръка; надписа на едната страна бѣ: „Тозъ който падне въ бой за свобода, той не умира“ (цѣ-

Градъ Костуръ.

и Брежанската чети. Въ това сражение бѣ убитъ Антонъ отъ с. Белчища и 6 души ранени. Отъ аскера видѣхме 10 души убити и нѣколко души ранени. Като не можа да пробие пътъ за Издеглаве, аскерътъ се върна и се прибра въ Велмейскитѣ кули. Следъ два дни аскерътъ ненадейно избѣга въ Издеглаве; кулитѣ бѣха изгорени отъ Велмейската чета.

На 23 юлий с. г. въ срѣда се освети *знамето* въ присъствието на цѣлото горско началство, Попъ Василъ Ангеловъ, Куратичката, Брежанската, Плацката, Свинишката Опеничката чети и още дошли представители отъ другитѣ села отъ Горна и Долна Дебърца. Освѣщението извърши Попъ Василъ. Държаха речи Наумъ Анастасовъ — Цвѣтиновъ и Хр. Узуновъ. Знамето се освети въ Куратичко при мѣстността „Вишеслоецъ.“ Всички ми нахмѣ подъ знамето, цѣлувахме го съ свалени шапки. Знамето получихме въ гората още преди месецъ, а то започна да се приготвя още отъ м. януарий с. г. Образецътъ на знамето бѣ изработенъ отъ Климентъ В. Заровъ (Чучупейковъ). Започна да се вези въ домътъ на К. Заровъ, после

лия куплетъ), а на другата страна „Смъртъ или свобода“ 1903 г.

Следъ обѣдъ на 23 юлий с. г. започнахме да записваме следнитѣ бележки отъ устнитѣ доклади на войводитѣ за първитѣ акции на възстанието. Христо Узуновъ докладва за Сирулския ридъ: „Съ опредѣленитѣ чети и съ частъ отъ началническата чета въ 11 часа вечеръ пристигнахме на северната и западна страна отъ с. Куртица и постепенно се изкачвахме къмъ Сирулския ридъ. Деана изпратихъ въ с. Лешани да събере селскитѣ чети отъ с. с. Лешани, Злести; изпратихъ още четници въ с. Сирула, а пѣкъ Николай Аврамовъ, Гурко Садилковъ и Петъръ Главинчовъ, следъ като свършатъ задачитѣ по казанитѣ точки, съ селскитѣ чети да дойдатъ при насъ. Къмъ 12 часа ноще чухме пушечни залпове отъ далечъ, отъ Брежанско, отъ Велмейско. Това бѣше, както се изложи, акцията на Брежанската чета. По сведенията отъ Деяна, Лешанската чета, когато се приближава до Рида близо до чадъритѣ, турския часовой усетилъ и започналъ да гърми. Турскиятъ аскеръ билъ буденъ и стоялъ на позиции. Завърза се сражѣ-

отъ къмъ Куратица, отъ къмъ Лешанско, отъ къмъ Сирулско. Деянъ се приближилъ до чадъритъ и встѣпилъ въ ржкопашенъ бой съ единъ аскерлия, когато следъ като го убилъ, избѣгалъ, отстѣпилъ. При зори дошълъ на помощъ аскеръ отъ къмъ планината Копарница. Готвилъ се да удари въ тилъ Деяновата чета. Тогава Деянъ отстѣпи. Гурко Садидовъ, Никола Аврамовъ и Петъръ Главинчевъ, споредъ опредѣлената имъ задача, не се явиха; въ тия села, види се, да е станало особено нещастие. Следъ отстѣпването на Деяна и азъ отстѣпихъ, защото отъ града дойде много аскеръ, подпали селото Сируля, нападна мирното население и му се даде пжтъ да бѣга къмъ с. Куратица. Въ самото сражение нѣма много наши жертви. Бѣ убитъ единъ четникъ отъ лешанската чета, (той е родомъ отъ с. Злести) и 4—5 души ранени, между които е и До-не Наумовъ отъ с. Велмей. Деяна оставихъ въ Лешанскитъ гори. Едната частъ отъ Куратичката чета, която оставихъ да следи дошлия аскеръ въ Куратица още на 18 юлий с. г., има сражение при мѣстността „Влашка вода“. Аскера избѣга, като даде една жертва и нѣколко души ранени. Тоя аскеръ се прибра въ Сирулския ридъ. Общото ми впечатление отъ акцията въ Сирулския ридъ е: че между аскера въ „рида“ се създаде една паника, следствие многото жертви отъ аскера. Ако не имъ дойдеше помощъ, ще капитулираха.

Войводитъ Аргиръ Мариновъ и Петъръ Чановъ съ четитъ означени въ 7-та точка на плана, извършиха точно дадената имъ задача. Разкжсаха телеграфнитъ жици, изсекоха телеграфнитъ стълбове, разрушиха мостоветъ по джадето на разстояние отъ Буково до Коселъ. Турската стража на „Прентомостъ“ не се обади, на сутринята стражата съ жени, мжже и деца отъ турското с. Буково бѣгаха по джадето къмъ града.

Войводата Смиле даде следнитъ свадения по точка 1-ва отъ плана:

„Въ 4 дни отъ 16—20 юлий с. г. обиколихъ селата: Слатино, Мраморецъ, Туре, Върбяни, Слиово, Жрбино, Годиве, Лактине и наредихъ: Коста Ивановъ и Ташко Арсовъ, при сборенъ пунктъ въ с. Сливо, да събератъ четитъ отъ с. с. Сливо, Туре и Жрбино и да заминатъ въ мѣстността „Гайдаровецъ“, Жрбинско и да ме чакатъ на 19 т. м. вечерта.

На попъ Георги отъ с. Слатино съ селската чета, следъ като имъ прочете възванието за въстание, да нападне кулата въ с. Сошани и избие турцитъ презъ нощта срещу 21 юлий с. г. Отъ районната ми чета двама отидоха въ с. Оздолени и заедно съ селската чета нападнаха кулата.

Една група отъ 10 души на Слатинската чета опредѣлихъ да нападне слатинския чифликъ. Една група отъ Слатинската и Мраморечката чети опредѣлихъ да нападна кулитъ въ Издеглаве, паза-читъ на чифлицитъ отъ Шякиръ—Бега. На всички заржчахъ да не започватъ акция преди 12 часа ноще, догде не чуятъ пушечни гърмежи срещу аскера, разположенъ на чадъри вънъ отъ село Издеглаве.

На 20 юлий с. г. всички гореозначени чети се настанаха въ мѣстността „Говедаровецъ“. Годивската и лактинската чети застанаха на мѣстността „Васкоречище“ срещу Песочаиъ (турско-арнаутско, разбойнишко село); върбянската чета взе западната страна на Мюдюрницата—Издеглаве; отъ северъ бѣ жрбинската, турянската и сливоската чети, а Смиле съ останалитъ стари четници и върбянската чета взеха сжщо позиции срещу Мюдюрницата. Смиле отвори огънъ въ тъмни зори на 21 юлий с. г.

Въ чадъритъ не се указа никакъвъ аскеръ, тѣ бѣха се прибрали въ Мюдюрницата. Издеглаве държаме обсаденъ презъ 21 и 22 при непрекъснатъ огънъ отъ дветъ страни. Всички гореозначени задачи се извършиха сполучливо — изгорихме кулитъ, убихме поляцитъ, нѣколко бирника и турски башибозукъ; обаче Мюдюрницата въ Издеглаве не можахме да превземемъ, защото снощи дейде окопо 2000 души аскеръ на помощъ и башибозукъ отъ с. Песочанъ. Тѣ искаха да ни удрятъ въ тилъ, но ние отстѣпихме. Всѣка чета се прибра въ своя районъ въ горитъ.

По точка 3-та отъ плана. Една частъ отъ Слатинската чета, въ връзка съ белчишката чета нападна аскера, който избѣга отъ с. Ст. Велмей. Въ това сражение аскерътъ далъ нѣколко жертви и ранени. Аскера отишълъ въ Издеглаве, белчишката чета се прибра въ Брежанскитъ гори, а слатинската — въ слатинскитъ гори.

(Следва)
Антонъ Кецкаровъ.

Политически събития презъ първото тримесечие на 1936 год.

Годината не почна при благоприятни условия и обещава да е носителка на извънредно важни и сждбоносни за човѣчеството събития, както въ Европа, така и въ Азия, а може би и Африка.

Слагатъ се вече, не на дипломатическо разглеждане и отлагане, но на разрешение по пжта на мирно сътрудничество или на война, голѣмитъ въпроси, които презъ 1919 година раздѣлиха Европа на привилегировани и неоправдани народи.

Следъ пропадането на мирнитъ предложония Хоръ—Лавалъ, съ които се целѣше разрешението на конфликта въ Источна Африка, като се направиха на Италия реални териториални и други отстѣпки, въпросътъ за разширението на санкциитъ срещу Италия се сложи на ново разглеждане, съ всичкитъ лоши послѣствия за мира въ Европа. Чгдийскитъ министъръ на външнитъ работи Хоръ

падна, защото искаше да отстрани една война въ Срѣдиземно море, за която Англия се указа неподготвена. Хоръ се отказа отъ разширението на санкциитъ, защото имаше доказателства, че Италия, не само ще напустне Обществото на Народитъ, но и ще обяви война, ако се наложи възбрана и на вноса на петролъ, ако продължаватъ да я третиратъ въ Женева все така обидно и оскърбително, както до тогава, сега вече въ засилена форма, за да бжде заставена да капитулира, което щѣше да значи катастрофа за нея.

Но санкционистическата политика на замѣстника на Хоръ, Лордъ Идънъ, пропадна, защото въ Женева се убедили, че тази политика ще докара неизмѣрими послѣствия.

Едновременно съ това се засилиха гласоветъ противъ санкциитъ, въобще, защото тѣ се указаха не-ефикасни, а нѣщо повече, тѣ увредиха интереситъ

на държавитѣ, които ги прилагатъ, вмѣсто да сплатятъ Италия, която, напротивъ, използва политиката на Женева, респективно Англия, за да засили вътрешното си производство, съ тенденция на самодоволяване и външна независимостъ на италианския пазаръ, а така сжщо, това послужи за едно силно национално сцепление. Като се прибавятъ къмъ това и следващитѣ една следъ друга победи на италианската армия надъ абисинскитѣ армии, които сж вече напълно разгромени и деморализирани, става ясно, че Италия е успѣла да се справи съ всички мжнотии, произтичащи отъ нейната акция въ Абисиния, а това ще повлияе решително за ликвидацията въ нейна полза на абисинския въпросъ, въобще на колониалния въпросъ, което открива за нея много широки възможности за бъдаще. Ще трѣбва да се признае безпримѣрната героичностъ, която прояви въ Абисиния италианската армия, което се дължи на общото национално въздигане на италианския народъ, резултатъ на усилията на Мусолини.

*

Следъ погребението на аглийския кралъ Георгъ V, въ Лондонъ и Парижъ се отбеляза една крайна дипломатическа оживеностъ. Франция се помжчи да засили своята система на съюзи, като се реши окончателно да ратифицира пакта съ Съв. Русия, а се направиха и опити да бжде привлечена Съв. Русия, като гарантка на мира въ Срѣдна Европа. Това, обаче, срещна силното противодействие на останалитѣ държави, но въ началото на мартъ френската камара ратифицира френско-съветския пактъ, въпреки много-кратнитѣ и ясни германски предупреждения, че това ще означава скжсване съ локарнската политика, тъй като френско-съветския пактъ е единъ воененъ съюзъ, който противоречи на Локарнския договоръ. И Германия се видѣ заставена да реагира бързо срещу пакта, като на 7 мартъ Хитлеръ обяви, че за Германия Локарнския договоръ не съществува, че Германия отхвърля постановленията на Версалския договоръ, съ които се демилитираше областта на Рейнъ, срещу която демилитиризирана областъ се издига стената на френскитѣ укрепления и германскитѣ войски навлѣзоха въ рейнската областъ, като се установиха гарнизона навсѣкжде, дето сж съществували такива до войната. Германия прогласи своето равенство съ другатѣ велики сили.

Този жестъ на Хитлеръ, който предизвика въодушевлението на всички германци, произведе въ цѣлия свѣтъ много силно впечатление. Франция се опита да обедини Англия, Италия и Белгия около себе си за единъ воененъ натискъ върху Германия, за да бжде заставена да се откаже отъ решението

си, но не успѣ. Англия прие да преговаря съ Германия, Италия се резервира, Белгия се опасява отъ една нова война. Франция се почувствува изоставена отъ Англия тъкмо по най-важния за нея въпросъ.

На 29 мартъ Хитлеръ покани германския народъ да се изкаже чрезъ тайно гласуване, дали одобрява неговата политика. Резултатътъ отъ това народно допитване е неочакванъ, единственъ въ историята. Почти всички гласували — около 44 милиона души, съ много малки изключения — едва единъ на 100, одобриха политиката на Хитлеръ, която значи, че Хитлеръ е обединилъ около себе си по единъ абсо-

Общ изгледъ отъ гр. Банско.

лютно доказанъ начинъ цѣлата германска нация. Тоя резултатъ направи потресающо впечатление въ цѣлия свѣтъ, бѣ последванъ отъ ясно-мотивирани и конкретни предложения на Хитлеръ за организирането на мира въ Европа на началата на равенството и справедливостта на всички народи и държави. Разбира се, тѣзи предложения не се посрѣщатъ съ въодушевление отъ Франция, Малкото съглашение и Съв. Русия, но въ Англия тѣ намѣриха добъръ приемъ, а останалитѣ народи виждатъ въ тѣхъ една основа за справедливъ миръ.

Примѣрътъ на Германия вече е последванъ отъ други — Австрия, която скжса сжщо военнитѣ ограничения, които ѝ налагаше Сенъ-Жерменския договоръ. Очаква се и Унгария да разкжса веригитѣ на Трианонския договоръ. Разкжсването насилническитѣ парижки договори е фактъ свършенъ, безъ да смѣе нѣкой да наложи съ сили „свещеността“ на тѣзи договори.

Ние се намираме въ моментъ на новъ решителенъ завои въ международната политика, придруженъ съ много мжнотии и рискове. Държавитѣ и народитѣ, които съзнаватъ своето предназначение и които въ равенството и въ своя престижъ и суверенитетъ виждатъ единственитѣ гаранции за прусѣпането си, се готватъ мжжествено да посрѣщатъ всички евентуалности.

Дано и България бжде въ редицата на тѣзи държави!

Д. Ризовъ

І. КАСА

ДА ДАВА					
на Илинденската организация отъ 1 октомврий 1930 год. до 1. IV. 1931 г.					
№ по редъ	ТЕКСТЪ	лева	№ по редъ	ТЕКСТЪ	лева
I	За постѣпили суми: по Бюджетъ:		I	По бюджетъ:	
	{ Чл. вносъ { отъ Соф. д-во { „ просв. д-во	5.570 800		За благотворителностъ	1.120
	Отъ помощи отъ именни дни			За наемъ	7.800
	Отъ разни помощи			За прислуга	10.800
	Всичко общо приходи	778		За канцеларски	3.711
	Отъ календари	19.678		За поща, телеграми и телеф.	2.756
	Отъ сл. „Илюстрация Илиндень“	22.156		За отопление, освѣтление, чистота	1.889
	Благотвор. посмъртна каса:	43.550		За библиотека	110
II	10-леови внески	5.470		За разни непредвидени	418
	Лихви	20.410		Събрания	400
	Отъ дължници			Дописници за „Илинденски листъ“	1.300
III	Отъ кредитори			За афиши, пенихиди, несролози	230
IV	Отъ складъ		II	За премѣстване въ Македонския домъ	2.080
V	Остатъкътъ отъ мин. год.			Календари 1936	
VI	За изтеглени отъ макед. банки по тек. с/ка			„Илюстрация Илиндень“	
			III	За с/ки Благотворителна посм. каси — за I смъртенъ случай	
				За покълшина	6.000
				За длъжници	9
				Внесени въ македонскитѣ банки по тек. смѣтки	1.250
					96.872
					31.670
					128.542
					731
				На лице въ касата	129.273

II. РАВНОСМѢТКА

РАЗХОДЪ на Илинденската организация за време отъ 1. X. 1935 год. до 1. IV. 1936 год. ПРИХОДЪ

№ по редъ	Т Е К С Т Ъ	презъ отчетното време			№ по редъ	Т Е К С Т Ъ	презъ отчетното време			получено отъ на 1 X 1935 г.	получено отъ на 1 X 1935 г.	презъ отчетното време			Всичко		Салдо	
		по некасови пера		лева			по некасови пера		лева			по некасови пера		лева	Всичко		лева	лева
		лева	лева				лева	лева				лева	лева		лева	лева		
I	По Бюджетъ ; 1) За общи разходи 2) За календаря 3) За сп. „Илюстр. Илинденъ“ Печалби и загуби	— — — —	— — — 9.837	32.614 10.691 46.308 —	I	По Бюджетъ ; 1) Отъ общи приходи 2) „ календари 3) „ сп. „Илюстр. Илинденъ“	— — —	— — 14.066	— — —	— — —	— — —	— — —	19.678 22.156 43.550	19.678 22.156 57.616	— — —	— — —	— — —	
II	Благотв. посмъртна каса	69.900	—	89.613	II	Благотв. посмъртна каса	681.655	50.835	14.066	85.384	99.450	—	758.370	—	—	—	682.470	
III	Дебитори	1.450.356	14.066	1 250	III	Дебитори	—	—	—	6.124	6.124	1.459.548	—	—	—	—	—	
IV	Кредитори	—	—	—	IV	Кредитори	5.309	—	—	—	5.309	—	593	480.074	—	—	5.309	
V	Складъ	480.667	—	—	V	Складъ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VI	Покъщница	89.930	—	9	VI	Покъщница	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VII	За фондъ „Братска могила“	—	—	—	VII	За фондъ „Братска могила“	20.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.000	
VIII	За Макел. Кооп. Банка	301.826	—	12.250	VIII	За Макел. Коопер. Банка	—	200.000	26	200.026	114.076	—	—	—	—	—	—	
IX	За Макел. Нар. Банка	37.400	—	19.420	IX	За Макел. Нар. Банка	—	11.000	—	11.000	45.820	—	—	—	—	—	—	
X	За Мак. Науч. Институтъ	300.000	200.000	—	X	За Макел. Науч. Институтъ	—	—	—	—	500.000	—	—	—	—	—	—	
XI	На т. г. каса	266	—	—	XI	Отъ м. г. каса	—	—	—	—	266	—	—	—	—	—	—	
XII	Печалби и Загуби	—	50.835	—	XII	Печалби и Загуби	2.023.381	9.837	—	2.033.218	—	—	3.134.356	—	—	—	1.982.383	
		2.730.345	274.738	128.542			2.730.345	274.738	274.738	129.273	—	—	—	—	—	—	—	
	Салдо	—	—	731			—	—	—	—	—	731	—	—	—	—	—	
		2.730.345	274.738	129.273			2.730.345	274.738	129.273	2.690.162	—	—	—	—	—	—	—	

III. Благотворителна посмъртна каса при Илинденската организация

1. VIII. 1922 год. до 1. IV. 1936 год.

РАЗХОДЪ

ПРИХОДЪ

№ по редъ	Презъ кои години	Отъ общитъ приходи на Илинден. организация	Отъ встѣ-пителини	Отъ 10 левови вноски	Отъ лих-ви	Отъ 1000 левови вноски	Отъ дарения	Всичко лева	№ по редъ	Презъ кои години	Разноски	Посмърт. помощъ	Всичко лева
1	За 10 години отъ 1922 г. до 1. IV. 1932 г. . .	311.588	30.000	200.000	—	100.693	100.000	742.281	1	За 10 години отъ 1922 г. до 1932 1. X. . .	67.220	540.000	607.220
2	Презъ 1932/33 (отъ 1. X. 1932 до 1. X. 1933 г.)	190.318	4.400	37.160	38.052	75.297	53.212	398.429	2	Презъ 1932/33 г.	270	66.000	66.270
3	Презъ 1933/34 (отъ 1. X. 1933 до 1. X. 1934 г.)	10.000	950	29.020	33.533	10.200	54.704	138.407	3	Презъ 1933/34 г.	118	72.000	72.118
4	Презъ 1934/35 (отъ 1. X. 1934 до 1. X. 1935 г.)	—	300	17.010	37.995	13.800	22.000	91.105	4	Върнати суми	830	—	830
5	Отъ 1. X. 1935 до 1. IV. 1936 год.	50.835	—	5.470	20.410	—	—	76.715	5	Презъ 1934/35 г.	29	12.000	12.029
		562.741	35.650	288.660	129.990	199.990	229.916	1.446.937	6	Презъ 1. X. 1935 до 1. IV. 1936 г.	—	6.000	6.000
									7	Остатъкъ за нова с/ка	68.467	696.000	764.467
											68.467	696.000	1.446.937

IV. Равносмѣтка

на Илинденската организация за 2 1/2 години
отъ 1. X. 1933 год. до 1. IV. 1936 год.

№ по редъ	Т Е К С Т Ъ	Общъ оборотъ		С а л д о	
		Да дава	Да взема	Да дава Активъ	Да взема Пасивъ
1	Каса	1516.569	1515.838	731	—
2	Макед. Нар. Банка }	889.376	729.506	45.820	—
3	Макед. Кооп. Банка }	—	—	114.050	—
4	Макед. Кооп. Институтъ	500.000	—	500.000	—
5	Дебитори: дѣлове и записи	61.301	—	61.301	—
6	Дебитори общи	1500.105	101.858	1.398.247	—
7	Складъ	486.666	6.592	480.074	—
8	Покъщина	89.939	—	89.939	—
9	Благотв. посм. каса	124.010	806.480	—	682.470
10	Кредитори	100	5.409	—	5.309
11	ф. „Братска могила“	—	20.000	—	20.000
12	Печалби и загуби	119.516	2.101.899	—	20.000
13	Бюджетни	1.274.908	1.274.908	—	1.982.383
14	Осв. борби на Македония	354.832	354.832	—	—
		6.917.322	6.917.322	2.690.162	2.690.162

РЖКОВОДНО ТЪЛО:

Председателъ: Л. Томовъ

Подпредседателъ: Д. п. Панловъ

Секретарь: Хр. Шалевъ

Касиеръ: А. Е. Кецкаровъ

Съветници: { Дим. Став. Спространовъ

{ Б. Груевъ

{ Алек. Сапунджиевъ

V. Смѣтково положение

на Илинденската организация къмъ IV. 1936 год.

№ по редъ	Т Е К С Т Ъ	За общи приходи и разходи		За благотверит. посмъртна каса	
		Активъ	Пасивъ	Активъ	Пасивъ
1	I. АКТИВЪ	731	—	—	—
2	Въ касата	—	—	—	—
3	Въ Макед. Кооп. Банка и дѣлове и обл.	—	—	114.050	—
4	Въ Макед. Н-на Банка	38.701	—	7.119	—
5	Въ Мак. Науч. Институтъ	—	—	500.000	—
6	Въ дѣлове и записи	—	—	61.301	—
7	Дебитори	1 398.247	—	—	—
8	Складъ	480.074	—	—	—
9	Покъщина	89.939	—	—	—
10	II. ПАСИВЪ	—	—	—	—
11	Благотв. посм. каса	—	—	—	682.470
12	Кредитори	—	5.309	—	—
13	ф. „Братска могила“	—	20.000	—	—
14	Печалба и Загуби	—	1.982.383	—	—
	Всичко	2.007.692	2.007.692	682.470	682.470

ДОКЛАДЪ

на Контролната комисиия въ IX редовенъ конгресъ на Илинденската организация

Господа делегати,

Контролната комисиия на Илинденската организация въ съставъ: г. г. Георги Ив. Бѣлевъ, Аристидъ Дамяновъ и Траянъ Коновъ, своевременно представи доклада за отчетната 1933/34 год. (печатанъ въ кн. 10/60, на сп. „Илюстрация Илинденъ“) и за отчетната 1934/35 год. въ кн. 9—10/69—70); а днесъ ви представя смѣтката за времето отъ 1. X. 1935 год. до 1. IV. 1936 год. При направенитъ ревизии Контролната комисиия, като намѣри всичкитъ приходни и разходни разписки и всичкитъ счетоводни книги върни и правилно заведени, моли конгреса да приеме отчетитъ за редовни и да освободи Ржководното тѣло заедно съ касиера отъ всѣкаква отговорностъ.

Г. Ив. Бѣлевъ

Контролна комисиия: { Арист. Дамяновъ

{ Тр. Коновъ

ДИАГРАМА

за движението на наличнитѣ суми при Илинденската организация презъ годинитѣ

